

UNIVERSUL LITERAR

Desen de ȘTEFAN DIMITRESCU

In acest număr: DRAGOȘ PROTOPOPESCU, VINTILĂ RUSSU-SIRIANU, I. AL. BASSA, RABESCU, ADRIAN MANIU, CAMIL PETRESCU, RADU D. ROSETTI, N. N. TONITZA, GH. CARDAS, G. BREAZUL, B. CECROPIDE, ANTON HÖLBAN, ARTURENAȘESCU, EMIL RIEGLER, EUGEN VICTOR, D. N. TEODORESCU, GEORGE GRUIA. Buletin bibliografic săptămânal de Al. Sadi-Ionescu. Desene de Șt. Dimitrescu.

26 Februarie, 1854: S'a născut în satul Șamșud (Transilvania) Gheorghe Șincai.

1 Martie, 1788: S'a născut în Herța (Derohoi) Gh. Asaci.

1837: S'a născut în satul Humulești (Jud. Neamț) marele prozator Ion Creangă.

1865: Apare în Cernăuți „Focea Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina”.

Apare în București „Trompeta Carpaților” sub conducerea lui Cezar Bolliac.

1867: Apare în Iași revista „Convorbiri literare” sub conducerea d-lui Iacob C. Negruzzi.

1873: Apare în București „Revista Contemporană”.

1875: Apare în Iași revista anuală „Buciumul Român” condusă de istoricul Theodor Codrescu.

1892: Apare în Folticeni sub conducerea d-lui Artur Gorovei, revista de folclor „Șezătoarea”.

1903: Apare „Revista idealistă” condusă de Mihail G. Holban și N. Vaschide.

2 Martie, 1870: Apare în București revista „Columna lui Traian” condusă de B. P. Hașdeu.

3 Martie, 1863: A murit poetul Iancu Văcărescu.

1866: G. Missail a vorbit la Ateneul Român din București despre „Dunărea din punctul de vedere român”.

1885: C. Dissescu a vorbit la Ateneul Român din București despre „Opiniunea publică”.

4 Martie, 1856: S'a născut în județul Gorj istoricul Alexandru Ștefulescu.

1877: Se reprezintă pentru prima oară piesa istorică „Curcanii” de Gr. Ventura.

1897: A murit la Paris Alexandru Lahovari.

5 Martie, 1880: Apare în Timișoara „Luminătorul” gazetă politică și literară.

6 Martie, 1845: A murit Constantin Fața cunoscutul autor al „Franzuzitelor”.

1866: P. P. Carp a vorbit la Ateneul Român din București despre „Trei cesari: Cezar, Carloman și Napoleon I”.

Coperta noastră

În pictura românească, contemporană, personalitatea lui Ștefan Dimitrescu se desprinde hotărât și limpede.

Arta lui — uneori aspră și tristă, dar întotdeauna impregnată de o adâncă emotivitate — nu-i, desigur, hărăzită agrementului.

Obsedat de mediul copilăriei sale, Ștefan Dimitrescu s'a concentrat mai cu seamă în studiul sever al priveliștelor și chipurilor, expresiv rurale, ori în contemplarea acelor elemente care deși prizărite în înghesuiala târgurilor, mai păstrează încă ceva din înalta bunăcuviință și din duioasa resemnare, care e, îndeobște, caracterul neclintit de veacuri, al răzășului și negustorului moldovan.

Alături de Francisc Șirato și de Camil Rossu, Ștefan Dimitrescu a izbutit să frângă, în interpretarea țăranelor române, înrăurirea, evident dăunătoare, a grigorescianismului sămănătorist, care transformase atelierile pictorilor într-o gentilă figurație de commediola rustică — genre Saxa.

Urmările binefăcătoare, pentru arta noastră, ale acestei lupte demne împotriva frivolului, sunt astăzi cu prisosință constatate.

Ștefan Dimitrescu are aici partea lui mare de merit — și partea lui mare la izbândă.

POETUL

I

Port cerul cu stele pe umerii mei!
Tot focul iubirei în piept,
Cuvântul mi-e harfă, vrăjită de zei,
Iar gândul, toiaș de n'țelept.

Par brațele-mi ruguri aprinse pe veci,
Cunună de flăcări mi-e gura, nu lut!
Fiorii de viață chiar lepedei reci
I-aș da, sub un singur sărut!

Prin geana deschisă când ochi-mi pătrund,
Un alt cer străluce 'n adânc,
El crește și-acopere zări fără fund,
Cu 'n soare mai viu pe oblânc.

Nu, bici cu fâșii din azur împletesc
Pe guri pătimase, când furii se cern,
Și-a vieții prostie, destin pământesc,
Lovită-i de sfârșul etern!

Când aprig spuimează veninul pe limbi,
Și-asupra-mi cad pietre, morman,
Tu pietrele 'n bulgări de aur le schimbă,
O! Fluer vrăjît al lui Pan!

II

Ale mele sunt câmpuri, poeni, luminiș,
Și raza ce moare! 'ntr'a norilor prag,
Și umbrele dese, din vechiul frunziș,
Căzând peste fruntea-mi de mag!

Eu, fulger și trăsnet, toate le-adun!
Urgii deslănțui în voce,
Și seamăn pe lume, cu-avântul străbun,
Scântei din Facla lui Joe!

Ocean sănt! ce trece pe-al stânței grumaz,
Unesc lutul negru cu-albastrul senin!
Din orice simțire făcând un talaz,
Învîing uriasul destin!

Sibiu.

ARTUR ENAȘESCU

După moarte

De vom dormi alătura 'n morminte,
Nu ne-om uri, nici nu ne vom iubi,
De nimeni și nimic nu vom mai ști...
— Eu n'am să mai gândesc mereu: „Cum minte!” —
Și vom dormi așa, făr' să ne știm,
Alături în același fîntirim.

Vor sta la capăt două cruci stînghere
Și-un tei bătrîn, cu frunza-i milostivă,
Ne va umbri mormintele de-o-potrivă —
— În noaptea din mormînt va fi tăcere
Și nu vom mai simți nici urmă de durere —

Iar sus în cer — dacă mai este altă viață —
Doi porumbei, albi și vioși s'or revedea:
— Acolo suflătele noastre 'n dimineată
Vor retrăi în noi senin visarea mea
Și vor zări cum Dumnezeu, pe-o rază,
Iubirea lor o binecuvîntează —

Ci, jos aci, pe unde noi am petrecut,
Nu vom putea nici să urim, nici să iubim,
Mormintele ni se vor șterge 'n fîntirim:
Noi iarăși lut vom deveni ca'ntru'nceput...
...Nu se va ști cum ne-am iubit și cum ne-am dus,
Nici cum visarăm nemurirea 'n ceruri sus.

EUGEN VICTOR

DOUA ANIMALE

Deschizând ușa spre scara ce cobora
cale trei caturi, omul fu aproape să
cadă.

Se împiedicase sdravăn.

Bolborosind o injurătură oarecare, se
plecă să vadă pricina.

Tolănit pe ștergătoarea de picioare,
fără a binevoi să se ridice măcar pe la-
bele din față, un dulău enorm, cu blana
ca o grădină în păragină, își blegi doar
și mai mult urechile voluminoase și-l
privi de jos în sus, din albul ochilor.

Câteva clipe, inima omului bătu mai
tare.

Pe urmă, moralul său reacționă sub
forma unui tușit semnificativ.

Își îndreptă ținuta, își corectă poziția
pălăriei și pronunță un „marș” energic.
Consacrata expresie se adresa — evi-
dent — câinelui.

Dar cuadrupedul își puse din nou bo-
tul pe labe fără a da vre un semn că ar
fi priceput invitația.

Omul, încurcat se învărti câteva clipe
în jurul câinelui, ca un câine în jurul
unui ariciu pe care nu știe de unde să-l
ațuce.

Dar treptat, ca mercurul în termome-
tru, furia se ridica în om.

Sub impulsul acestui **crescendo**, se
răsti la câine :

— Marș d'aci potaie !

Și-l atinse prudent cu vârful șoșonu-
lui. Animalul îl privi cu expresia unei
îndelungate experiențe în asemena ma-
terie și se strânse pe un loc mai mic,
vroidnd a spune prin aceasta : „poftim de
treci”.

Calmul animalului, întări bănuiala o-
mului.

Răsucindu-se în loc, privi clanța ușii,
ca și cum de acolo putea veni o soluție,
se uită iar la dulăul ghemuit sub pi-
cioarele lui, își șterse cu vârful unghiei
un hob de noroi uscat, rămas pe palton
și se scărpină sub pălărie.

Această serie de gesturi nu schimbă
întru nimic situația exterioară.

Dar, în lăuntru omului, supapa amo-
rului propriu se deschise și sângele îi
năvăli în obraz.

Făcând un mic ocol strategic, pentru
a se situa mai fățis între ușe și câine, își
potrivi glasul și strigă aspru :

— Marși javră, ieși, marș !

Dulăul îl privi cu tristețe, liniștit.

Omul, incurajat de propria lui voce,
înghițindu-și răsufierea, își luă inima
în dinți și-i svărlî un picior în coaste.

Căinele icni, luncă trei trepte și de
jos, cu aceeași liniște, întoarse o privire
adâncă spre om.

Omul, infierbântat de acest succes,
care-l făcea — în proprii săi ochi — din
laș, erou, cobori repede și isbi din nou
cu piciorul.

— Huideo ! Auzi dumneata scandal,
nemaipomenit, parc'ar fi la el acasă !
Huo !

Și piciorul omului, repetă și mai bru-
tal, drumul la pântecul animalului.

Manevra se reînnoia cu perfectă sime-
trie.

Omul se răstia și lovia.

Căinele se rostogolea câteva trepte și
fără a crăcni, întorcea spre om, privirea-i
adâncă și albă.

— Huo murdarule, na javră de pripas,
ține obraznicule !

Și șoșonul omului făcea „zdup” în
coastele câinelui și căinele se prăbușea
pe genunchi, ca un om cu o cruce în
spate.

Mai erau câteva trepte până jos.

Omul la largul lui, țipă :

— Ia te uită, nici nu se mișcă, na
bestie !

Și roșu de furie, mândrie și oboseală,
lovi cât putu.

Căinele sbură peste trepte și se isbi de
ușa care răspundea de-a dreptul în stra-
dă.

Lemnul răsună infundat și tătănile
ușii gemură pentru câine.

Dela înălțimea câtorva trepte, unde se
opriese omul — cu emfază — domina si-
tuația.

De sub el, dulăul, cu umerii gârboviți
umil și gâtul căzut, îl privia lung, cu
ochii mari.

Și nu vorbea.

Omul, gustând pe îndelete cruzimea
victoriei, rosti cu condescendența jigni-
toare a învingătorului :

— Ieși potaie ! Preș îți trebuia, parcă
tot pe preș ai stat ! Haide, marș !

Și coborând în pas de paradă, ultimele
trepte, împinse ușa și-i făcu vânt ani-
malului în stradă.

Desen de V. I. Popa
VINTILA RUSSU-ȘIRIANU

Afară viscolia ascuțit.

Fulgi uscați și subțiri, inchipuiau va-
luri de praf înghețat, în văzduh.

Dulăul rostogolit, se opri la marginea
troțuarului, se ridică în patru labe, se
scutură din toți mușchii și înălțându-și
capul stufos, brusc, crescuro.

Omul făcu un pas și se opri, privind-l
fascinat.

Simțind de-asupra lui aerul liber, de-o-
dată, voinicia se năruie în el ca un
scrum.

Inima îi ciocnia precipitat coastele. O
navală de furnici îi trecu prin tălpi, sa-
liva i se uscă pe limbă.

Vântul suiera ironic.

În lăuntru, căinele părea un biet ins
prăpădit și se mișca stângaci ca un
olog, în stradă devenise un vlaşgan ro-
bust și se rotia la largul lui.

Omul, cu ochii țintă la el, gândi mași-
nal : „e cât un vitel”.

Și își simți picioarele plumbuite în
pământ.

Animalul se scărpină cu indiferență :
după ureche, sub gât și iar după ureche,
ca la el acasă.

Omul făcând o sfortare, urni piciorul
să pornească.

În clipa aceea, crivățul văjăi sălbatec.
Căinele îi întoarse spatele cu pricepere
și goana vântului, aninându-se în ea, îi
sburli blana și-l înălță cu o palmă.

Fiori de zăpadă jucău prin păru-i lung.
Urechile întoarse pe dos și coada făcută

pământ — de vânt — îi dădeau un aer
fioros.

Balul viscolului îl masca în jivină săl-
batecă.

Omul rămase pironit, cu pupilele dila-
tate de imaginea animalului.

În inchipuirea lui treceau pustietăți de
păduri...

Gândi timid : „seamănă a lup”.

Și făcu un pas înapoi.

Căinele, nedumerit, îl privi curios.

Omul tresări.

Căinele schiță o mișcare.

Omul se lipi de zid și mărul lui Adam
i se îngroșe în gât.

Animalul și omul își încrucișară pri-
virile

Peste ei, în pădurea albă a văzduhului,
haita crivățului, gonea nebun căprioare
nevăzute.

Omul înlemnise :

Animalul, tot mai curios își aplecă în-
tr-o parte capul și-l examinează cu băgare
de seamă.

Omul își ținu răsufierea și se făcu
mic.

Secundele picurau cu încetineală exas-
perantă, ca dintr'un ceas de nisip.

Un vârtej de zăpadă veni, vântul țui
în strada pustie.

Căinele își feri capul.

Atunci omul se sfătui sacadat : „dacă
ași lua-o încet pe lângă zid ?.. Poate n'ar
băga de seamă...”

Și cercă să-și făurească un plan :
„dacă simte și se repede, ridic piciorul
cu putere, îl pocnesc cu tocul sub fălci,
ametește și... dar am șoșoni... sunt moi”.

Și gândul de a porni pe ulița goală cu
dulăul după el, îi înmuie genunchii.

Rămase neclintit.

Căinele privi din nou la om.

Pe bot începură a i se prinde țurturi
gădilitori.

Tremură din buze să-i scuture. Mișca-
rea aceasta îi descoperi colții lungi și
ascuți.

Omul gândi : „sunt pierdut”.

Și o greutate i se lăsă pe creștet.

Crivățul suflă năprasnic sburlind și
mai tare părul dulăului, i se răsuci în
urechi și se avântă mai departe.

Căinele, privind cu jind ușa ce duce
la ștergătoarea stufoasă, unde nu bate
vântul, făcu doi pași.

Peste privirea omului, un păenjinis se
lăsă, coatele îi amortiră.

Undeva, vântul se opri și brusc, o li-
niște ciudată încrămeni totul.

Omul îndrăsnii o mișcare.

Căinele îl imită și omul de frică muri
pe jumătate.

De-odată, dintr'o curte, un lătrat fu-
rios porni.

Căinele ciuli urechile și întinse gâtul.

Atunci omul închipuindu-și colții mari
înfipti în pulpa lui sbucni ca un resort,
trecu pragul dintr'un salt, trânti ca un
nebun ușa după el și ca un câine cu
coada între picioare, o tuli pe scări, să-
rind câte trei.

Sus se opri gâfâind, înecat în propria
lui răsufiere.

Picioarele i se tăiaseră.

Rezemat de balustradă omul arunca o-
chiri piezișe, de spaimă, peste ea.

Când îi reveni răsufierea, sună.

Femeea, surprinsă, întrebă :

Ce s'a întâmplat ? Ai uitat ceva ?

El vorbi alb, cu un surâs sticlos :

— Inchipue-ți dragă ce zăpăcit : ple-
cam la sedință cu raportul neredactat.
Să-mi aducă o cafea în birou. Am să-l
scriu acum.

Desbrăcându-se, adăugă neglijent :

— A proșos, spune-i lui Marin să ia o
joardă și să coboare până jos. E o javră
pripășită, né aci. Nu crezi că se tolănese
pe scări ! E un scandal, face murdărie...

GHEORGHE ASACHI

Intâlnire

Sub vuitoare bolji de brazii
Cu serpi ce fug în rădăcină
Cad roșii cetinile azi
Și pe un turjur de rugină
Doi fluturi fâlfâie lumină .

O fată 'n alb! Din ce colinde
S'abate-acea? Din ce stol
Pe steiu se lasă'n sbor domol?
De unde-i mușchiul ce-l cuprinde
Ca spuma mării brațul gol?

Ia!... Fug șopârle pe cărare
Și fata se întoarce-ușor:
Și fata se întoarce-ușor:
Ca'n ochii unei căprioare
Vezi codrul vechiu, înalt sub soare.

Trandafirul

I-am rupt un fir de trandafir
Inflăcărât ca de jăratec
Și lugerul m'a'mpuns sălbatec
Șburându-se sub răsuciri.

Când floarea 'n urmă i-am întins
Și-obrajii i se 'mpurpurară
Ca piersticel 'n miez de vară,
Cu suflet lacom i-am cuprins.

Răsuflatul nevinovat.
Dar rușinarea din privire
Am rupt-o 'n mine doar. Iubire!
De ce 'n năvalnică pornire
Să te sărut n'am cutezat?

Limpezime

Văd ochii ei și îi aud
Ca cerul limpezit de ploaie
Când brazil scutură șiroaie
Șclipirile din ramul ud.

Dar de privesc adânc în ei
Nu-i mai zăresc. Mă minunează
Cuvântul. Cu atât temel
Pornește fiecare frază
De par'că secolii o creiază.

Iar vorbele de conțenesc
Revăd albastrul fără vină...
Voci multe — cor bisericesc —
De care inima i-e plină:
Lumină! Dumnezeu! Lumină!

EMIL RIEGLER

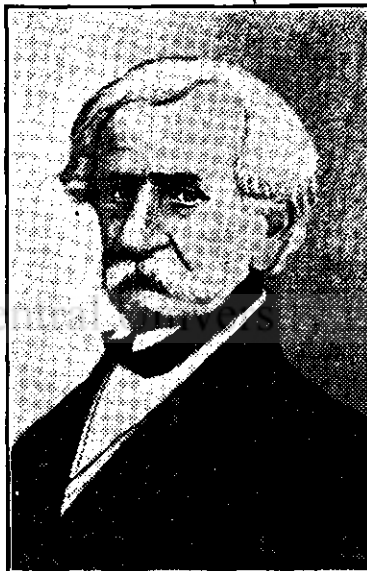

Renașterea culturală din Muntenia a fost provocată și însuflețită de Gh. Lazăr, venit din mediul ardelean mult mai înaintat ca civilizație și ca posibilitate de dezvoltare a ei.

În Moldova unde înflorise altă dată o literatură și o cultură însemnată sub influența Poloniei, tradiția și-a mai păstrat și în timpul domniei nenorocite a Fanarioților, câte o umbră, câte un semn de existență națională.

Această tradiție, ajutată de împrejurările politice ale țării ajunge să dea naștere, la începutul veacului al 19-lea, unui curent cultural, care dacă nu putea rivaliza cu cel întemeiat de Lazăr, rușia totuși să meargă paralel cu el.

Inițiatorul și conducătorul acestei mișcări a fost Gh. Asachi. S'a născut în târgul Herța la 1 Martie 1788 sau poate în 1787. Tatăl său Lazăr Asachieviță a venit din Galiția în Moldova unde s'a făcut preot, schimbându-și numele în acel de Leon Asachi

GH. ASACHI

Copilul Gheorghe are prilej să stea la Lemberg, dela vârsta de 8—9 până la 17 ani, studiind cu multă sârguință toate materiile ce se cereau unui doctor în filosofie, titlu pe care îl obține și el în 1804. Paralel cu studiile literare făcute în limba germană, polonă și latină, Asachi învătă și ingineria civilă, căpătând la vârsta de 17 ani și diploma de inginer.

După aceea s'a întors la Iași la părinți, dar din cauza unei boale,—doctorul Werther i-a recomandat schimbarea climatei,— pleacă împreună cu fratele său Daniel la Viena, unde ajunge în luna August 1805. Aici ia lecții la vestitul astronom Burg și are prilejul să vadă pe împăratul Napoleon intrând în fruntea armatelor în capitala Austriei. Desigur că în inima tânărului de 17—18 ani această glorie a latinității și-a exercitat o influență puternică și i-a prilejuit un nou motiv de muncă pentru satisfacția sa sufletească. De aceea refuză categoric propunerea amiralului rus Ciceagoff de a intra în corpul inginerilor cu gradul de locotenent; și pleacă spre Roma pentru a-și complecta cunoștințele clasice.

„Dorința de a atinge fântâna cercărei filologice și amorul pentru lucrurile antice m'au îndemnat încă din cele întâi a mele junețe, a merge la Roma cea mărită, unde m'am ocupat în asemenea în-

deletniciri dela anul 1807 până la acel 1812”.

La Roma a stat până în 1812, ocupându-se cu poezia, cu pictura și cu dragostea. Aici cunoaște pe artista Bianca Milesi care a exercitat o puternică înrăurire asupra poeziei. În 1812 aflând dela Generalul francez Miollis planul măreț al lui Napoleon, de a reconstitui vechiul teritoriu al Daciei, pleacă spre Moldova, vrând să fie și el de față la marile evenimente.

Se știe care a fost rezultatul. Tânărul Asachi măhnit adânc de nenorocitul sfârșit al expediției lui Napoleon, se simțea parcă: „**strein și fără vază în propria sa țară**” și singura lui alinare a suferințelor a fost dorința nobilă de a munci profund pentru propășirea culturii în Moldova. Acel plan încearcă să-l realizeze Gh. Asachi prin toate mijloacele posibile, din care cele mai rodnice erau desigur: **întemeierea școlilor și cultivarea limbii naționale.**

Nu trebuie să uităm un fapt. Când a venit Gh. Asachi în Iași, exista acolo o activitate culturală inaugurată de harnicul mitropolit Veniamin Costache, care a fost și după aceea ocrătorul cel mai sincer al lui Gh. Asachi, ajutându-l cu fapta la toate întreprinderile sale.

În 1813 Asachi a fost numit profesor de matematică la școala dela Trei Ierari.

În 1816 reușește să introducă și să facă să fie reprezentată într'un grup din elita ieșană piesa sa „Mirtii și Chie” tradusă în românește după Gesner și Florian. Aceasta era desigur un mare succes pentru acea vreme. La 1820 Asachi ca referendar al școlilor, reorganizează seminarul dela Socola, întemeiat încă din 1803 de mitropolitul Veniamin. În acest sens pleacă în Ardeal prin centrele culturale dela Cluj, Blaj, pentru a recruta profesorii necesari noului seminar. Atunci au venit la Iași cunoscuții profesori ardeleni: Vasile Pop, Vasile Fabian, Ion Costea și Ion Manfi.

Anul 1821 îl silește să pribegască prin Bucovina și Basarabia împreună cu tatăl său.

Potolindu-se revoluția se reîntoarce în Iași dar nu pentru multă vreme, de oarece la 30 Noembrie 1822 pleacă ca agent diplomatic la Viena, trimis de Domnitorul Ion Sandu Sturdza.

La Viena a stat 5 ani. Amănunte despre șederea lui acolo ne lipsesc aproape cu desăvârșire.

Întorcându-se la 1827, Ioan Sandu Sturdza îl ridică dela rangul de comis la acel de **vel Agă**. La 1828 ia parte activă la „**Restaurarea școlilor naționale în Moldova**” iar în 1829 scoate „**Albina Românească**” cel dintâi ziar moldoveanesc. Tot în acest an pleacă la București ca secretar al comisiunii moldovene pentru elaborarea „**Regulamentului organic**”, unde stă până în 1830.

În 1835 Asachi contribuie efectiv la înființarea „**Academiei Mihăilene**” având prilej la inaugurarea ei din 16 Iunie 1835 să rostească o cuvântare.

La 1837, luând pildă dela emulul său din București I. Eliade Rădulescu, stăruie pentru înființarea unei societăți filarmonice și mai ales pentru deschiderea unui Teatru Național, care avea să ia un mare avânt după 1840, când este condus de tinerii M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, V. Alecsandri.

Până la anul 1848 activitatea lui Gh. Asachi găsește răsunet în toate manifestările culturale și literare ale timpului. Odată cu ivirea revoluției, bătrânul tradiționalist, mânat de un spirit prea încheit în ideile sale politice, primește

cu multă neîncredere avântul și sacrificialul generației noi.

Schimbarea regimului politic îl ambiționează să demisioneze din postul de referendar al școalelor. De aici înainte Gh. Asachi, prin consecvența sa de politică învechită, săvârșește diferite greșeli care îi produc multe neplăceri din partea contemporanilor.

Totuși în Septembrie 1868 i se dădu o recompensă națională, dar n'avu prilejul s'o primească multă vreme, căci la 12 Noembrie 1869 muri.

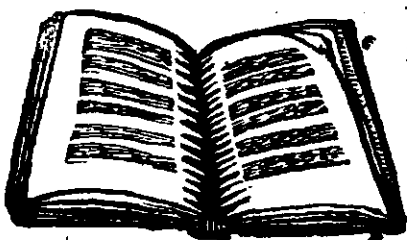
A înfățișa în caracterizare generală rodul activității neobosite a luminatului moldovean Gh. Asachi, înseamnă a repeta, ceea ce am văzut că a săvârșit în tot timpul activității sale. A fi întemeietorul unui curent cultural național, într-un timp când umila ta țărișoară zăcea sub jugul robiei, a da posibilitate de viață și răspândire limbii naționale, prin școli, prin reprezentări artistice și mai ales prin creierea de ziare și reviste, atunci când ea nu era luată în seamă de oficialitate, toate acestea contribuiesc în mod firesc la admirația și recunoștința posterității, pentru acel care a fost sufletul și îndrumătorul lor.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

OPERA, EDIȚII:

1. *Către neamul Moldovei pentru întoarcerea prinoilegiiilor și prăznuirea zilei 8 Oct. întru care s'au supt pe scaunul domniei Ioan Sandul Sturdza. Odă*, Iași 1822.
2. *Albina Românească*, ziar 1829—1850.
3. *Istoria imperii răsene după Caidanov*, trad. vol. I, Iași 1832, vol. II 1833.
4. *Harpa română*, 1832.
5. *Poezii ale lui A. G. Asachi*, Iași 1836, Ed. II, Iași 1854, Ed. III, Iași 1863. Ed. noi: *Poezii, Vălenii-de-Munte* 1908 cu o prefață de N. Iorga.
6. *Fabule alese*, Iași 1836, Ed. 3-a, *Fabule versuite*, Iași 1844 etc..
7. *Lapeirus, dramă de pe a lui Kotzebue*, Iași 1837.
8. *Relațiune istorică asupra școalelor naționale în Moldova dela a lor restatornicire 1828—1838*, Iași 1838.
9. *Norma, tragedie lirică*, trad. Iași 1838, Idem 1851.
10. *Fiul pierdut*, dramă, Iași 1839.
11. *Pedagogul, comedie vodevil de pe a lui Kotzebue*, Iași 1839.
12. *Icoana lumii*, revistă, Iași 1840-1841.
13. *Dochia și Traian*, Iași 1840.
14. *Spicuiorul*, Iași 1841.
15. *Mirtii și Hloe*, Iași 1850.
16. *Păstorița Carpaților*, Iași 1850.
17. *Gazeta de Moldavia*, ziar 1850—1859.
18. *Țigani idil cu cântece*, Iași 1856.
19. *Nouvelles historiques de la Moldo-Roumanie*, trad. du roumain. Iași 1859. Ed. II. *Nuvel istorice a României*, Iași 1867.
20. *Petru Rareș*, dramă în 4 părți 1863.
21. *Notiță Biografică*, Iași 1863.
22. *Turnul Butului, dramă originală istorică*, 1863.
23. *Vochița de România, dramă originală istorică*, 1863.
24. *Elena Dragoș, dramă originală*, 1863.
25. *Imn pentru In. Sc. Carol I, principele Românilor*, Iași 1 Iulie 1867.

Cât ține liturghia ¹⁾

Răcoare ca într'o chilie; și nici o muscă; abia una mai innegrește într'un punct olanul vărut al sobii. Afară stă să plouă: s'a întunecat; toate în casă tac de frica furtunii.

Ce de lucruri pe scrin! Un neseker cu oglinda spartă; par'că l-a furat somnul lângă pernița de nisip ce-i stă de straje, albăstruie, eșită la soare, cu mătasea destrămată, plină de ace, gata să muște. La rând, un fier de frizat, un pieptene mare de os îngălbenit; lângă el, un moțol de păr castaniu, strâns, înodat; apoi un borcan cu alifie vântată, pe jumătate plin, păstrează pe buze urme de degete. Fel de fel de lucrătoare: un șoricel de piatră fără bot; un maimuțoi de jaulie, fără un picior; două baletiste învechite, cu brațele rupte; o bucățică din „Universul”, o cutie cu pudră și mai multe cărți de cântece. Peste tot praf și sămânță de cânepă. De sus, din colivie, sticlele plouă mereu la coji.

Masa din mijloc e învelită cu o față lucrată în ochiuri pline de trandafiri portocalii. Mari mai sănt și umflați: cât gogoșile; d'abia și-a făcut locșor la mijloc, lampa, pe tăvița ei lucrată tot în trandafiri de lână înghesuți cum numai ei știu, pe o roată de carton. Ce lampă frumoasă trebuie să fi fost ea odată; numai Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru i-au făcut-o; căci două mutaturi prăpădesc mai rău ca focul; piciorul de porțelan și-a pierdut și florile albe și câteva țandări; toată fala o ținea globul, văzut din partea nespătată; și sus, prins de coșul sticlei, acul de cap încovoiat în formă de M, apărător economic și sigur în potriva iutelei flăcării. Alte lucruri, pe masă nu mai sănt: n'ar putea să sadă; le ar răsturna trandafirii; unii păstrează încă urmele cafelelor vărsate. Doar albumul se odihnește pe lăna moală; geme de poze și de vechime, căci ies fășii de hârtie rupte din carnea lui iar încheietoarea de tinichea și-a pierdut îndată puterea: stă tolănită într'o parte, fără curaj fără nădejde să mai ajungă vreodată la cuișorul scoartei de sus.

E și o etajeră în fund, neagră, fără lustru. Ai putea să numeri de câteori a fost vopsită în casă. Pe iea, praf, cărți vechi de dat, trei muște moarte, o cutie de sardale plină cu arșice, și o păpușă bolnavă, cu ochii scoși, cu părul smuls, zăcând la pământ în rochie de mireasă.

Pe pat e așezat cineva de curând, cineva care e învățat să stea numai în locul acela, căci acolo desaturile turcești ale macatului s'au ros mai mult, s'au albit, par'că au fost șterse cu guma. Și locul e mai înfundat. La marginea acestei gropi o carte: „Zodiacul” care ghicește trecutul, prezentul și viitorul, e deschis la întrebarea: „Persoana la care mă gândesc ce face oare?”

Deasupra patului un coveraș. Ce bine îi stă sub albul tavanului! Are însă figuri ciudate; pasări necunoscute și fructe nezărite în vre-o grădină pe lume; mere albastre și lebede cu cioc de papagal, țesute toate în lână și numai în lână. Ce nu e de lână aici? Până și cățelul care doarme lângă un corset vechiu în

fundul patului: părul lui pletos, alb, murdar, e tot de lână... nespălată.

Norul s'a spart. A fost numai o spaimă. Lumina tresare și înviează pereții. Soarele cade pe un tablou litografiat, vechiu, cu rama pătată, cu hârtia prelinsă de șiroaie gălbui: niște hahami chinuesc o față întinsă pe masă, luându-i sângele: „Crima dela Tisza-Eslar” scrie jos de mână. Alături o cadă mare, în culori: „O vânătoare de lei... în Rusia; apoi un păun făcut din boabe de piper și păr de cămilă. Numai în dreptul uși, singur uitat de vremuri, merge alene ceasul cu ghiulele de fier, cu limba de alamă. ecclită ici și colo.

Scrin, masă, etajeră, pat, sticlete, cățel și atâtea și atâtea într'un loc așa de mic! Cele două scaune pe paie d'abia mai încap. Cojile de cânepă asvârlite din colivie, ajung în toate colțurile.

Piuitul pășarelei par'că ar vrea să povestească ceva din Paradis; dar de pe feareastră, o ceașcă de cafea cu lapte, pe care scrie „Noroc”, nespălată cu lingurița înăuntru, cu buza plesnită, prea aruncă o căutătură de desgust la toate. Lângă ea toarce pisica: toarce și așteaptă; se uită când la sticlete, când la ceașca linsă până în fund. Apoi plimește urechia de geam, își întinde gâtul, îl întoarce, îl sucește, face ochii mici; vrea să vadă cât mai departe în lungul drumului. Degeaba nici un semn, nici un pic de verdele rochiei, nici un pai din spicele dela pălărie.

Se linge pe buze, își plimbă cenușul cozei peste linguriță, se sperie de zăngănit; se liniștește și oftează adânc, par'că ar zice:

— Bre, că târziu mai iese azi dela biserică! Bate 12, și mi-e o foame, domnule!...

I. A. BASSARABESCU

Mormîntul lui Ioan Slavici

— LA SCHITUL BRAZI—LANGA PÂNCIU —

1) Autorul acestei admirabile schițe a fost laureat cu premiul „C. A. Rosetti” de lei 20.000 pentru volumul său „Vulturii”.

Membru corespondent al Academiei Române, arta d-lui Bassarabescu e de o sobrietate, pe care o răscumpără, un ascuțit dar al observației dublat de un discret umor.

Duminică, 14 Februarie a. c. s'au prăznuit 6 luni dela încetarea din viață a scriitorului Ioan Slavici.

Funeraliile Sărmanului Dionis

D. Radu D. Rosetti ne face cunoscut să un distins membru al Baroului de Ilfov, inventariând averea unui prieten al său, de curând decedat și fost prieten bun al lui Eminescu a dat peste următorul autograf original, — lista de subscripție pentru înmormântarea nefericitului geniu.

A comenta un astfel de document eloquent, e superfluu. Dar nu te poți susține amarelor reflecții:

Pentru înmormântarea lui Mihail Lăurăsescu.

16 Iunie 1889.

T. Maiorescu	700 lei plătit
Alexandru Djuvara	60 „ lei plătit
M. Moceciy	40 „ plătit
Teodor Rosetti	60 lei plătit
Dr. Neagoe	40 lei plătit
Dr. Cepesiu	20 lei plătit
Jean Baltescu	20 lei plătit
Profesor Băndreanu	20 lei plătit
Dr. Miharu	10 lei plătit
Dr. J. Fetu	20 lei plătit

Total 390

*Din aceasta suma s-a cumpărat
— 120 lei corana amicală
pe înmormântarea lui Lăurăsescu, așa
ca totalul încasat rămâne 270 lei.*

Îți rememorezi atâtea somptuoase funeralii naționale decretate atâtea din fantosele politice, îți vine în minte dezolanta înmormântare a lui Eminescu, cu cei câțiva admiratori după dricul umil și corul, condus de Bărcănescu, cântând „Mai am un singur dor“, te gândești la statuile ce se ridică, țapene, la toate răscrucile, la statuia lui pe care n'o va avea niciodată și înțelege atunci și de ce a fost atâtea de nefericit și de ce atât de ignorat.

Figurine

Ticu Archip

Abia au încetat laudele binevoitoare, îndreptate în spre autoarea „Inelului“, și „Colecționarul de pietre prețioase“ ne aduce câteva nuvele lucrute cu o artă așa de precisă, încât nu mai permite bătăvoința. Inșușiri mari cari suportă, astfel, ori ce critică. O definire exactă a conturului lor este, acum, posibilă. În fața talentului sigur, orice cuvânt de incurajare este semeț și zadarnic.

Trei nuvele, alcătuite în același fel, deși de importanță deosebită. (Dacă lăsam la o parte gluma scrisă frumos: „Dialog cu o umbră“).

Un mister care învăluie povestirile, lăsând doar rare și tulburătoare pete de lumină. O atmosferă imprecisă și cu atât mai puternică, curioasă la o profesoară de matematici, deprinsă cu formulele categorice. Pretutindeni aceleași fraze reținute, opriri brusce, grăbiri neașteptate, izbucniri spontane și crude, mici spațuri albe pe fiecare pagină, strecurate nu fără intenții. Nu se insistă nicăieri asupra vreunui peisaj, vreunei discuții sau vreunei întâmplări. Scene mici, răsfețe, legate împreună întâmplător parcă, prin câte o întrebare, la urmă, plină de înțelesuri. Înălțuirea lor, însă pătrunde adânc.

Totuși, prima nuvelă: „Colecționarul de pietre prețioase“ are o structură mai puțin misterioasă. Faptele sunt expuse clar. Povestea se deapănă armonios și numai la urmă, firul se frânge:

Irina s'a îndrăgostit de maestrul neîndemănatec în dragoste, priceput doar în cântarea pietrelor prețioase. Din șiragul de rubine, adunat de el cu atâtea grijă, nu lipsește decât unul, cel mai frumos. Irina i-l oferă pe al ei, acel de de-asupra sânnului și care simbolizează dragostea.

Maestrul nu prețuiește valoarea rubinului primit, și îl pierde pe drum...

Sunt la urmă, complicații și lungimi inutile. Apoi, tot acolo, obscurități pe cari un simplu simbol nu le comportă. D. Lovinescu mai face o obiecție: Irina își are pe piept rubinul dinainte de a cunoaște pe Maestrul. Astfel, semnul nu mai poate simboliza dragostea ei nouă.

În „Maria Boul“ decorul impresionant și de o nepreciziu artistică se prefăce fără să încadreze vre-odată pe Maria. Sunt două lumi cari nu se împletesc și unde Maria nu are rolul cel mai de seamă. După plecarea familiei la Constanța, când cele două povestiri se desfac definitiv, servitoarea nu mai interesează. Cadrul nuvelii rămâne, astfel singur prețios.

Bucata cea mai bună din volum, cu o amploare de început de roman, rămâne, fără îndoială, Dăscălița.

Acolo, pretutindeni, observații mărunte minunate, caracterizări ascuțite, imagini rare. Povestirea se desface fără ezitare. Totuși și acum o obiecție: Doamna Elena are două pasiuni și ele împreună turbură linia clară a nuvelei. Din cauza unei fapte vechi, Doamna urăște tot ce vine din partea Dăscăliții.

Urăște mai mult decât e în stare să-și iubească copiii și totuși iubește mult pe băiatul Grig, pe care îl preferă lui Vladimir, celălalt, cu toată asemănarea lor fizică, perfectă.

Aflând de moartea unuia din ei, ea n'are decât o întrebare, prin care își arată preferința: „Care?“ Amândoi seamănă așa de bine că, ea nu-i mai poate deosebi.

Hamlet și critica ventrilocă

D. Mihail Dragomirescu, într'un foileton din „Viitorul” (6 Febr.) se arată mult supărat pe mine, pentru articolul *Hamlet sau între istorie literară și estetică*, publicat în „Universul Literar” (10 și 17 Ian.). D. D. spune despre mine lucruri deajuns de rele: mă face „tânăr”, „modernist”, „tradiționalist” și chiar „erudit”.

Sunt dator să ridic mănua. O fac însă, mărturisesc, nu fără multă sfială... Personal, D. D. mă iubește; eu, pe D-sa, de asemeni. Îl găsesc de o ideală bonomie, mult mai ager la mințe de cum se crede, simplu fiindcă sănătos, și de un seducător pitoresc. D-sa la rândul-i m'a format: „de o interesantă imaginație impresionantă sau: impresionantă imaginație interesantă — nu mai mi-aduc aminte.

I-am fost apoi elev și câte nu învăț de la dascăl un om de treabă? De la D. D. știu de pildă, din radioase dimineți de Luni, când venea — desigur ca să ne cruțe — la ora prânzului pentru cursul de la 10, că opera literară e un „celuloid” — dacă nu greșesc, chiar un elipsoid; iar poezia, în genere, un lucru foarte mare. Inchipuți-vă, că nu place decât dacă „solicită contemplația noastră”. De aceea literatura se împarte în două: capodopere care e o operă cum nu s'a mai pomenit de sintetică și energetică, adică superioară, și opera... aialtă, care nu e așa de sintetică și energetică... ca... capodopere ci se numește din această pricină o operă „mai inferioară”. Acuma, capodoperele e niște... dar n'am să vă fac eu un curs la care trebuie să asistați numai în persoană.

Dumnezeu a vrut să mă țină însă mai îndelung sub harul influenței D-sale. De parte de profesor am recitat atunci acele două mari fascicule de câte 18 pagini tratând despre: „Metoda estetică așa cum o văd eu și vechile mijloace de irigație” în care autorul dovedește cât ai clipi din ochi și în mod vădit revoluționar că criticul trebuie să fie mai întâi de toate: om, apoi: un om cult; un om de gust; să aibe „memorie afectivă” și chiar să „ierarhizeze” operele ce-i sunt date în păstrare.

Zelul elevului merge uneori până la pierderea de sine. Nesătul de D. D. nici la curs, nici în opuri, îi urmăresc febrila activitate foiletonistă și conferențiară într'un ziar așa de serios ca „Viitorul”. Cu lacrimi de bucurie citeam mai deunăzi

acolo de un mare conșelav la Ateneu, convocat de D-sa, în jurul capodoperei literare. Vremile lui Giordano Bruno revin. Maestrul meu, care a suferit atât de mult în viață și a trebuit să poarte chiar brâul lui Iov, se ridică la tribună, palid, transfigurat, în două picioare, și exclamă: Până când să îndure bielele capodopere? Când țăranii au pământ și femeile drept de vot, numai ele să stea deoparte, ca niște cenușerese, fără drepturi, expuse tuturor vicisitudinilor critice? Și o moțiune era trecută, în aplauzele unanime, care decidea că: dumnceai capodopere nu mai e, hehei!, ce-a fost până acum; „ca nu e nici opera artistului, nici a mediului, nici a naturii; e o ființă aparte, cu trup și suflet propriu, sălășluind în noi” ca *androcantus gibbosus* în matricea femeii, dar care uneori își ia tălpășița în lume, mănâncă și bea, merge la cinematograful, își administrează singură averea și poate chiar fi pusă sub interdicție!

Unui cetitor de englezește D. D. se mai recomandă cu încă un coeficient de merit. D-sa e un mare specialist și traducător din acest grai. Mai mult, între Tenerife și Siam, D-sa e singurul muritor care traduce pe Shakespeare, din — și în forma originală, fără să știe englezește. Vreau să spun, fără să știe ce-a vrut să exprime autorul. Nu-i admirabil? Unii nu-i vor acorda această virtuozitate și vor afirma că l-au văzut, cum l-am văzut și eu odată în cerdacul năpădit de iedera al casei unde sălășluiește la rândul-i silabisind curent pe Shakespeare și cetindu-l perfect cu degetul. Ori, conchid acestia, cu deștă se poate chiar iscăli, dar ceti!

Sigur e că, asistat de o metodă atât de originală, D. D. a tradus „The Moor of Venice” cu „Maurul de Venetia” și se pregătește să traducă „The Merchant of Venice” cu „Negustorul de Venetia”. Înțelegeți șiretenia: „negustor de mărunțșuri”, „maur de abanos”, „covoare de Persia”, „pisică de Angora”. (Particula asta „of” bat-o sfântul, nu putea și Shakespeare să pună altceva, „from” de pildă!). Corect și de o exemplară românească, D. D. e în traducere și spiritual. Pe „madman” (= „nebu”) l'a tradus net cu: „Madam”. D. Iorga, omul cu mânie divină, s'a revoltat la timp în memoria-bilul articol din „Ramuri”. Să-mi dea voie să nu-l urmez. Nu l-a înțeles pe scumpul D-sale coleg. Neputând auzi pe Shakespeare (cel mai auzibil scriitor de pe lume) fiindcă-l cetește cu deștă, D. D. foarte bine s'a gândit să-l traducă vizual. Regula deci: se va pune în locul cuvântului englezesesc cuvântul românesc cel mai apropiat ca ortografie. Se va traduce atunci: madman” cu „madam”; „Sire” cu „sirop”; „police-man” (cum ar scrie D. D.) cu: „Polizu-Micșunești”.

Cu toate aceste titluri D. D. era în drept să se necăjească pe articolul meu. Cetitorul binevoitor își aduce aminte că vroiam acolo pur și simplu să informez, să-l pun, în măsura putinței mele, la curent cu ultima fază a criticii hamletiene. După această critică nu se mai înțelege să se ratiocineze în contradictoriu și romantic asupra piesei și caracterului lui Hamlet. Recurgând la isoarele și modelele care au servit, cert, lui Shakespeare această critică încarcă să-și explice puțin prin ele, evidente scăderi ale piesei.

Din o necompletă adaptare și reabilitare a modelelor rezultă, pentru noua teorie, lungimile și digresiunile acțiunii, cum și

acea incongruitate de caracter a eroului, care a nedumerit de veacuri și dejuțat logica comentatorilor.

Hamlet-ul primei piese ca și cel al tradiției daneze era un Amloda (zănatec) mai mult comic prin acțiunea nebuniei sale; modernizându-l și exploatand în profunzime tema nebuniei, Shakespeare a făcut tragedia unui suflet din o tragedie a răsunării. Transfigurarea însă n'a folăturat toate inadapările. A rămas pe noul Hamlet ca o sgară dela cel primar: genială, piesa cam suferă astfel de o „contradicție în termeni o contradicție în natură” (pasiv și meditativ, înalt la suflet, Hamlet e totuși om de acțiune și încă de brutală, cinică acțiune etc. etc.). Acestei încheeri îi urma un mic corolar: „Au fost epoci în istoria acestei tragedii când — mărturisesc istoricii literari — publicul englez râdea de nebunia lui Hamlet, când personajul întreg era socotit drept comic. Astăzi, chiar, spectatori sinceri — printre care mă înscriu cu voluptate — pot mărturisii că le vine să surâdă la anume momente ale piesei.

E ((fiindcă)) nebulul de odinioară rânjește (încă) în nebulul luat în serios de Shakespeare”.

Acceasta a fost deajuns ca D. D. să facă erysipelas. Cer iertare nobilei D-sale epiderme, cu atât mai mult cu cât, substituindu-se celei mult mai scumpe mie, a d-lui Botez, însinuază că în articol eu par a impuța acestuia că nu e la curent cu critica Shakespeareană. E singurul necavalerism colegial de care pot acuza foiletonul d-lui D., scris astfel cu deferența pentru lucrul mânușilor mele, cu grație, ușurință și grije de minorități, și cu uimitoare perseverență, la un om pe el cu boala sfântului Anton, în acordarea subiectului cu predicatul. Îl refer pe D. D. la raportul meu dela minister, în favoarea recomandării d-lui Botez, dacă îl interesează să afile respectul meu pentru munca altora. Dar D. D. vrca ca, vorbind în marginea Hamlet-ului profesorului ieșan, să ignorez știința literară a vremii — ce știință, când ea atârnă toată de jarețierile profesorului bucurăstean? — Să nu citez Englezi, ci pe D-sa, și când D. Botez conchide că Hamlet e un Prometeu, eu să mă bat cu pumnul în piept și să strig: nu, e un Ajax, sau chiar o Persefonă!

— Dar ce Englezi? exclamă D. D. „Criticul nou-nouț Robertson! Acum, acest critic nou-nouț al d-lui D. — în care D-sa desigur vede un evreiuș gazetar rățâcit la o foaie dadaistă, cu care m'am înhățat la Londra ca să spargem geamurile literaturii — e un Right Honourable care a împlinit anul acesta 70, — auziți? — șaptezeci de ani! Are la pasivul său vre-o treizeci de cărți și fundarea a vre-o două reviste, și încă treaz la mințe, sprinten la cuvânt și neobosit cercetător, colaborează în fruntea celor mai iscusite, mai înaintate și mai documentate reviste engleze. Shakespeareanist de seamă, cam pe când D. D. era numit la actuală-i catedră, dânsul ne da „Eseuri noi de metodă critică, Montaigne și Shakespeare”, sau *Herezia baconiană* despre care cel mai mare biograf al lui Shakespeare Sir Sidney Lee — și acesta un scriitor nou-nouț! spune (*Life*, p. 656) că e cea mai bună carte în materie. Ne-a mai dat: *Shakespeare și Chapman*, *Bolingbroke și Walpole* și fatala carte despre *Hamlet* — toate lucrări peste care, cu tot respectul pentru D. D. — nu se poate trece. D. D. nu se va fi încrezând în păre-

Intrebarea e puternică dar inutilă.

Cel rămas în voia Evei (o nouă formă a Dăscăliței), era tot așa de pierdut. Doamna Elena să simțea însăși în stare să-l omoare.

Și peste cele câteva obiceiuri (ultima pagină lungită fără de folos), calități mari de întregime și de detaliu.

Dragostea Evei, plutoitoare între cei doi tineri asemuitori, e admirabil sugerată:

„Eva la mijloc, cu o rochie subțire și moale, l'a apucat pe Grig de mână și, ca să-l poată privi mai mult în voe, s'a lipit de Vladimir. Lui Grig i-au tremurat buzele și ar fi vrut să spună ceva, dar n'a spus nimic fiindcă Eva se uita în ochii lui, și îl mângăia pe degete”.

Sfârșitul anului 1925 ne-a adus o veste pricioasă și neprevăzută. O novelistă a ucis o autoare dramatică care arătase numai vagi promisiuni.

ANTON HOLBAN

I A R N A

Prin geamul scrijelat de ger
Privesc orașul rebegit,
In care iarna a venit
Să poarte ciorile pe cer.

Sfârșește seara mai curând
Pustiul zilei de acum,
Și'n teii rânduți pe drum
Văd zeci de ciori aterizând.

Dar sboară, că se frânge-un ram
Din teul care s'a uscat,
Pe când în trupul înghețat
Trosnește sufletul ce-l am.

D. N. TEODORESCU

Încearcă, pe căi altele decât de pretenție
oțecasă, nu să le deghizeze pedant, ci să
le adâncească și aconde.

Profet al capodoperei literare pe care o
vede căzută din cer ca o Epistolă a Maichii
Domnului, d-sa o pipăie de douăzeci de
ani și se teme să o întoarcă pe altă față
ca să nu-i ardă arătătorul. Ignorând că
există o mecanică a gândirii ce nu mai
îngăduie să te întrebii în filosofie ce-ar fi
fost dacă Isus naștea fată, sau cu un an
mai de vreme, să cauți în chimie piatra
filosofală iar în critică, de mult captata
esență eternă a Iliadei, d-sa se încheie la
vestă în fiecare Lună, dimineața și de pe
trampolina catedrei, cu emoția estetică în
mână și împăcată cu sughițul și cu scârpi-
natul în ceafă, făcându-și vânt din ombili-
cu-i critic, trece dintr'odată, cu furie, prin
toate ușile deschise ale științei d-sale li-
terare.

Fiindcă, produs al lenei și al apatiei
intellectuale, — cum i-a imputat și „dis-
tinsul d-sale coleg, Ramiro Ortiz, în
„Ideia Europeană”, pe lângă atâția alții
— e desigur critică ventrilocă, pur și
simplu, această pretinsă estetică, ce con-
traface și pițigăiază pe un glas pornit
din regiuni subalterne, vocea mare, vo-
cea de veacuri a afirmărilor odată fă-
cute.

— D. D. să nu mă socoată ireverențios.
Sunt dintre puținii care, din motive an-
terior schițate, am campionat oral impo-
triva lui Caragiale și Bucuța! Doamne
fereste, mi-am spus, D. D. nu e lipsit de
inteligentă. Admirabil clinician literar.
ne-a impus totdeauna, eruditului de mine
lui Perpessicius, Vianu, Titu Dinu, Păl-
tănea și atâtor elevi „cu voluptate” re-
bela, prin siguranța incisiei cu care se-
sizat asupra unei opere nefărăznete, in-
tră în utilajul ei estetic. Dar atât, fâptura
sublunară de pe fiecare schelet literar,
indrăcitul „je ne sais quoi” al creației ar-
tistice, imponderabilul care își râde ca
un Puck de balanțele judecății, taina în
sfârșit care face din cinci silabe ale unui
gusat o stea, scapă foelor d-sale nazale.
Dar literatura modernă pe care o ig-

rea lui Sir Sindney Lee — cine știe,
vreun liberal englez care își flatează
amicul politic! Cu prilejul ultimei sale
lucrări, *Canonul Shakespearean, Partea II*
(1925, 216 p.), cam contemporan cu foiletoa-
nele d-lui D. despre Marin Ștefănescu ș.
a., A. Koszul, un shakespeareanist fran-
cez de calitate — la ale cărui traduceri re-
fer pe traducătorul lui Shakespeare în
limba cehoslovacă văzută mai sus, în „Re-
vue Anglo-Americaine”, ortodoxa revistă
a sorbonienilor Cazamian și Cestre, nu-
mește pe... tânărul autor: mare inițiator
de curent Shakespearean (Juin, 1925, pag.
440).

Pe acest om D. D. socotește o impietate
să-l citez când e vorba de Hamlet. După
ce mă separă astfel de... amicul meu de
cafenea, D. D. vrea să mă separe de Sha-
kespeare. În articol eu, pur și simplu,
„răd” de Hamlet, spre nedumerirea Sa-
șilor, Huțurilor și altor minorități despre
care D. D. se întreabă cu spaima pe buze
ce-or să zică bieții oameni? Pe aceștia îi
potolesc eu, cu ajutorul d-lui Nistor, scum-
pe maestre! Dar ori cine citește pasajul cu
pricina (v. supra) — la altă oră de cât a-
ceia când îi toarce stomahul, și nu prin-
tre picături politice — înțelege că nu e
vorba acolo de râsul de batjocură, ci răs
provocat, ca la o comedie, de reminiscen-
țele comise ale personajului acela dublu,
cum l-am găsit. Dimpotrivă, alături de
criticul englez mă grăbesc să afirm — și
Doamne toată lumea știe — că „Hamlet”
e o operă genială. De scăderile ei era nu-
mai vorba, scăderi de artă de care nu e
scutită nici o operă genială, — artă pen-
tru care ceartă pe Shakespeare atâția cri-
tici englezi în frunte cu Ben Jonson, Vol-
taire și întreaga școală franceză, scăderi
pe care unii și le-au tălmăcit într'un fel
alții într'altul. D. D. poate nu admite nici
o scădere lui „Hamlet”. De ce atunci nu
s'a jucat și nu se joacă decât la ocazii în
întregime, de ce anume scene au fost o-
mise din anume cuarturi, și cum răspunde
d-sa de scene slabe ca începutul scenei IV
(act. I)? Odată acțiunea defectuoasă, d-sa
nu bănuiește că și caracterul ar putea fi
defectuos?

După ce mă isolează astfel de Robertson,
Shakespeare, și de mine însuși, D. D. îmi
dă lovitura de grație. Opera de artă, d-le
Protopopescu, nu e ce crezi d-ta. Ca să o
înțelegi, d-ta și Robertson faceți istorie li-
terară și nu-i frumos! Fă te rog știință li-
terară, că te spun tătinelui. Și după ce ne
declaram ucigători de capodopere, fiindcă
„înjosim capodoperele la rangul literaturilor
de talent” (când vă spuneam eu că biata
capodoperă e o consoartă care umblă'n as-
censor!), D. D. mi-arată mie ce e aia ști-
ință literară: Mai întâi opera literară e

SPRE CULMI

Prietenă, dă-mi mâna, hai la drum
Să ne-afundăm prin viscol și nămeți:
O, ce lugubru urlă el și cum
Ne sfichiunie cu ghiața și săgeți.

Și vom urca mereu, și vom urca,
Pe povârnișul muntelui virgin...
Când vom ajunge sus, vom anina,
În părul tău, un trandafir alpin...

Acolo 'n haos și imensitate,
Vom sta, asemeni cerbilor gonii
Să ne privim ca doi străini, ori poate
Ne vom trezi deodată nlanțuiți...

Prietenă dă-mi mâna-ți tremurândă
Sunt obosit de viscol și de goană...
Am vrut să'nvingem muntele—Isbândă—
Și-acum visăm la focul din cabană...

GEORGE GRUIA

încă odată ceiace vă spuneam la începutul
articolului. Shakespeare, ceiace nici eu
nici Robertson nu știam, e ca și Homer, un
geniu. Genialitatea Sa, care, cum știe în-
treaga știință literară afară de cea auten-
tică de lângă Parcul Expoziției, fura,
cârpea și adapta cu nemiluita, nu are
„procedee de compozițiune”. În sfârșit
Hamlet e: 1) „Cum am arătat de curând
la Teatrul Național un om de voință... Un
om slab nu poate cuceri sufletul etc....”,
2) o personalitate teoretică eminamente
morală și creștină care se sgudue în teme-
lii... când realitatea practică îl sgudue pe
neasteptate; 3) revolta voinței morale teo-
retice în procesul ei de ajustare la înțe-
lepciunea practică”.

Sânt un om care nu trec lipsit de senti-
mentul podoarei. Ruga mea serală la
Dumnezeu e: ajută-mă Doamne, să mai
apuc o primăvară și să nu mă creadă D.
D. geniu. Imi dau deci seama ce ciudat
trebuie să pară ca pe deasupra lumii care
muncește și se preocupă, doi profesori u-
niversitari în România, să se mai bată pe
capodopere! M'am întrebat apoi totdeau-
na ce ar fi dacă D. D. care nu mai citește
de 20 de ani și complet strein de tot ce s'a
scris atunci în literatura franceză engleză,
germană și italiană (nu ne întreb
acum vre-o 3 ani: cine e Barbusse-ăla?) își
întreține studenții jurând „că Iliada, tea-
trul grec, Don Quijote, etc. „sunt capodo-
pere fiindcă ne redau eternul omenesc și
de aceea au înfruntat timpul și spațiul” —
ce ar fi dacă d-sa și-ar fi publicat în vre-o
limbă străină trufandalele d-sale critice?
Am mai fi azi în Liga Națiunilor?

Ce ar fi, mă întreb acum dacă D. D.
și-ar publica într'o limbă apuseană, revo-
luționara d-sale teorie dela Ateneu? Că
eroul shakespearean e un om de voință și
acțiune, critica engleză a spus-o de acum
uu veac (Hartley Coleridge, 1828) și
spus-o mereu de atunci. Temperamentul
moral și creștin, bine cunoscut tuturor, al
lui Hamlet e de mult obiectul, cu interes-
sante desvoltări, al clasicei, cărți a lui
Paul Stapfer — spre a nu cita spuza de
lucrări engleze. Nu mai noua e teoria „so-
cului moral” ușon de găsit și în Stapfer,
definitiv formulat de cel mai mare critic
shakespearean al vremii, Bradley, pe care
il cunoaște oricine afară de D. D., pe care
il citează și aproape și-l însușește Robert-
son însuși. De toate aceste note tin și eu
seamă în partea I a articolului, încercând
numai ca în partea II să mai aduc și alte
cunoștințe întru luminarea laturelor e-
nigmei hamletiene. Cât privește ultima
formulă a criticului român, parafrizare a
celor dintâi, admirați-i ingeniositatea. Ca
să evite locul comun: Hamlet, tipul re-
flectiv, D. D. spune: „voința, teoretică”,
pentru ca să o poată opune „voinței prac-
tice”.

De fapt „voință practică” dacă e alt-
ceva decât compartimentul d-lui D. sau
un joc de cuvinte, e *ideologism* (în cazul
lui Hamlet: ideologism moral) care, ca
orice ideologism, se știe dela Fouillé, dacă
nu dela Shopenhauer și Renouvier și dela
aceștia la pragmatistii anglo-americani, că
are totdeauna o finalitate practică, e: te-
leologic. La ce se reduce atunci formula
finală a d-lui D? *Hamlet e un ideolog
moral care ezită să acționeze*. Lucru cu
care ne-au impuiat mintea toate manua-
lele de liceu.

Când vrei deci, la datele curente, și pe
baza lor, să aduci date nouă. D. D. te o-
stracizează. Iar obscura și generică „neo-
frazzeologare a datelor vechi D. D. o nu-
mește „școala nouă” estetică, școala d-sale,
pe care o pune singur, cu ambele mâini,
în locul școlii istorice și etnografice a
d-lui Iorga, și școlii istorice mondiale.
Fiindcă D. D. nu observă că toată lumea
face istorie literară. Înțelegă asupra con-
cluziilor sau cunoștințelor dobândite, ea

noră? Dar nobleța nouăteii care ti repugnă, dar originalitatea pe care n'o poate prinde? Cunoașteți pe asinul lui Lucian care observă că nu poate îmbrățișa o nimfă fiindcă are patru picioare...

„Grădinar zăpăcit de metafizică” D. D. vrea apoi cu orice preț teorie. Sunt oameni care trec pare că prin viața gonifi de musca țețe. „Sistemul meu”—împreună cu cacofonia și acordul predicatului — constituie hiruitoarea muscă țețe a D-sale. Sistem în sus, sistem în jos. Când l-am vizitat întâia oară după război, mi-a strigat: „Știi că mi-am schimbat sistemul!” O carieră întreagă și l-a schimbat. Ia de ici și pune colo, întoarce pe dos „calitatea” și o numește „tonalitate”, mai dă ceva și „cantității” și omul care confundă medicina cu schimbatul și etichetatul flacoanelor, izbuteste să facă din superbul Yggdrasil al literaturii, cu pasări cântătoare în el, cu umbră și foșnet înmuit și cuiburi de neprevăzut, o morocănoasă sorcovă tricotiledonată. Cu ea bate pe omoplat pe Eskyl, Sofocle, Cervantes și Shakespeare și-i stropește cu roua Elizeelor. Bate și pe scriitorul român și îl găsește rând pe rând mai genial decât aceștia, mai puțin genial ca cel ce va veni după dânsul.

În chipul acesta orice nuvelă prezentată D-sale e cea mai genială nuvelă, orice roman cel mai genial roman, orice piesă o capodoperă a literaturii universale. D-sa dispută unui Iorga, Densușianu, Ibrăileanu, Mehedinți, Bogdan-Duică, Lovinescu, la fiecare lună câte un geniu și uitând cu delicatețe atâția tineri patronați de care azi nu se mai aude, se dă drept creatorul lui Sorbul și Rebreanu întreg, a unei jumătăți din Cerna și unei ciosvârte din Sadoveanu.

Când i-am făcut vizita de plecare în streinătate l'am găsit cu „lon” pe masă. — „Ce streinătate, Domnule, ce te mai duci în străinătate? Uite colea, cel mai mare roman al vremilor noastre!”

Acum, fiecare știm că „lon” e o operă de mare valoare. Trebuie însă să-ți rupi coastele, să te deșeli și să devii clown ca să o spui? Altfel e drept mi-a spus că se teme ca plecând în streinătate „să nu-i pierd sistemul. Vedeți, lucruri de acestea acreditează pe scotoala D-sale zvonuri de acelea inoportune sau premature, gen Caragiale-Bucuța.

Această obsesie a sistemului, hărțuită de ideea că la cazanul cu aburi al Băilor din str. Nifon Nr. 32, s'a frânt carul înțelepciunii critice, ne-a creiat în orice caz acea concepție de cafeana a literaturii care face pe junele scriitor român, hrănit cu vanitate, svaț și ignoranță, să așeze picioarele pe masă la Otetelișanu, sau Capșa acum, exclamând: sunt poetul cel mai mare al vremii mele!

Aceasta a creiat *Săgetătorul*, rodul de toamnă al „noei” școale. Răsfoiți interesanta revistă. Treceți pe lângă elevii maestrului, pe lângă foiletoanele unuia, de pildă, din șefii de echipă la Universitate și subșef de culoare al aceluiaș—D. D. trecând cu volubilitate dela literatură la politică și discutând geniul lui Take Ionescu sau, acum, al lui Ionel Brătianu, după aceleași criterii cu care a consacrat „Țiganiada” sau „Pastelurile” lui Alecsandri—unul zis Russu, un fel de rombocdru critic, un cap multipatrat, cu inteligența în zigzag și impleticindu-se în scris. Veți găsi n paginile rarității publicații un om care ca să spună că Topârceanu e un poet comic se dă peste cap, tușește, nădușește, plesnește din limbă, sughiță și se scarpină, cade pe spate, zice „cuțit”, „estetică”, „mamă”, se ridică, dă din coate, se lovește pe frunte, se pleacă pe vine, bate din călcăie, răgăe, joacă ciardaș, cântă din subsuori, tot timpul sisind din flaute clandestine și subversive clarinete. E „Dunciada” lui Pope pe sul

moldo-valah, e criticul mihalachian. O căntitate, un element, un flagel al graiului și bunului simț românesc. E o Eroiță a bețianismului critic, un acord final la Beția de Cuvinte, agravată cu Beția de Formule, și întoarsă prin jocul situațiilor, împotriva maestrului junimist prin însuși elevu-i favorit. E expresia zelului abdominal, e delirul exclamației și exaltarea locului comun.

Michalchianismul, ilustrat nepieritor în „Săgetătorul” tânăr, înseamnă chinuelnica viteză a rămănerii pe loc, absurditatea tehnică a unui dublu volan zmuncit în sens invers, luând în imaginația infrițcează forma apocaliptică a două uriașe hemisfere uzându-se reciproc în perpetua elaborație.

D. D. e sigur că aceste hemisfere sunt ale creierului și numind elaborația „școala estetică” râde de un savant ca Bogdan Duică, fiindcă a făcut descoperiri în legătură cu „Țiganiada”, când D-sa de mult a declarat că e cea mai mare poemă heroicomăică din lume. Strein de munca, disciplina, decența, istețimea și nobila curiositate care fac din știința literară a vremii un somptuos laborator de inteligența omenească, D-sa singur, în fața Europei, de douăzeci de ani: proclamă.

Tot așa la circ, după o splendidă cursă de cai arabi, apare grav binecunoscuta față de fâină, se dă tumba de mai multe ori, ca să cadă cu șezutul peste o pleznitoare sau o musicuță.

Nu, scumpe maestre, nu sunt ireverențios. Recunoștința-mi pentru primul articol consacrat de un profesor universitar unor note alor mele informative, se arată și din continua bună dispoziție a acestor rânduri. Această recunoștință mi dă chiar îndrăzneala unui sfat: observă că îți agiți de douăzeci de ani, sub zâmbetul ironic al colegilor D-tale — un Iorga, un Pârvan, marele Ovid Densușianu și studenților — panașa ajunsă sub bărbie a celui mai duos suficientism. Cruță-i perii.

Adună-ți opera, stiliseaz-o, curăț-o și rezumeaz-o într'o lucrare definitivă care va fi multă vreme un manual ideal de l'oetică pentru uzul elevilor de liceu și de acel an preparator la care țintește reforma învățământului. Nu sunt manualele D-tale de literatură cele mai bune din câte se pot avea?

Celor 800 de studenți pe care îi crești spune-le să nu urască erudiția, ea fiind prima fază a cunoștinții, iar aleșilor cu câte trei sisteme estetice în buzunar dă-le sfatul să le înlocuiască cu o batistă și să citească deocamdată, și până te-oi limpezi D-ta, pe esteții altor vremi și altor neamuri.

Tuturor spune-le să iubească și să practice istorismul, el fiind desfătătoare sete de a cunoaște, contact viu cu limba și trecutul, document de viață, exemplar de umanitate, cult al strămoșilor și al tradiției de neam. În legătura cu estetica D-tale, să n'aibe grije: istorismul nu numai că nu merge împotriva, dar pășește alături, sau înaintea ei. El o adapă cu informație și îi pune în față, pentru frumoase și juste concluzii generale, singura realitate în care opera literară se poate oglindi: trecutul.

Istorismul lui Bédier a luminat astfel epopeia medievală, după cum cel al lui Hazard și Baldensperger, romanul francez, iar cel al savanților nordici, balada scandinavă. Erudită e și școala estetică germană, erudit e Basch dela Sorbona, mare erudit e cel mai pur estet al vremii, Croce, a cărui școală e doldora de informație istorică.

Istorismul lui Bogdan Duică a dat și la noi, pe lângă atâtea revelații, singura ediție critică a genialului D-tale Eminescu, istorismul lui Ibrăileanu a dat la Iași cea mai bună școală literară, critică și crea-

Reviste și ziare

În „Lumea” (II, 48) d-I TUDOR ARGHEZI publică această admirabilă poemă care de două ori rivalizează, în creație, cu Cel-de-Sus:

Neprețuind granitul, o, fecioară!
Din care-aș fi putut să-ți cioplesc,
Am căutat în lutul românesc
Trupul tău svelt și cu miros de ceară.

Am luat pământ sălbatec din pădure
Și-am frământat cu mână de olar,
În parte, fiecare mädular,
Al ființei tale mici, de cremene ușure.

Zmălțându-ți ochii, luai tipar vorbind,
Drept pleoape, foi adânci de trandafiri,
Pentru sprincene firele subțiri
De iarbă nouă ce-a ntepat lumina.

Luai pildă pentru trunchi, de la urcioare
Și dacă n sâni și șold a ntarziat
Măna-mi aprinsă, eu sânt vinovat
Că n'am oprit statuia'n cingătoare

Și c'am voit să simță și să umble
Și să se ndoie'n pipăitul meu,
De chinul dulce, dat de Dumnezeu
Care-a trecut prin mine și te umple.

Femeie scumpă și ispită moale!
Povară-acum, când, vie, te-am pierdut,
De ce te zămislai atunci din lut
Și nu-ți lăsași pământul pentru oale?

toare, pe punctul să asimileze, sau cel puțin altoiască și școala bucureșteană.

Mai trebuie să amintesc că marea mișcare a „Sămănătorului” e opera unui istoric literar: unicol Iorga?

Când cei 800 studenți ai D-tale vor lăsa odată cu lenea și nepriceperea „sistemele” la oparte, s'or înfunda în bibliotecă, ca să desgroape trecutul nostru literar, să descopere folklor, să culeagă grai și vor începe să ne dea ediții critice de autori vechi și noi, traduceri și studii în limbă streine asupra capodoperilor noastre, în loc să confunde pe Caragiale cu Passarabescu, atunci să știi și D-ta că e frumoasă privește să ai o catedră de literatură română, cu 9 asistenți, 3 șefi de lucrări și o coconiță.

Atunci și D-ta, dacă trecând pe calea Babevei încins de gânduri cum și de brăul lui Iov, vei avea o idee estetică tare, vei da pronunțamente la Ateneu și Național; dar mai vei binevoi să o supui, într'o limbă apuseană, străinătăței, așa ca să vadă Basch și Croce că le-ai luat înainte!

Deocamdată lasă capodoperile, lasă geniile, fiindcă, cu confortul literar și editorial modern, or huzuri D-lor și fără D-ta.

Cât despre cealaltă ființă aparte, dar nu și... sălășluitoare în D-ta, istoria literară, ia-te bine cu ea. Gândește că, strein și eliminat de o întreagă generație care s'a făcut în scris, departe și împotriva D-tale, e numai buna istorie literară aceea care îți va păstra numele: numele reputat de părinte al bețianismului critic: titlu-ți scump de șef de școală: școala delirantă a criticii ventriloac

DRAGOȘ PROTOPOPESCU

S. S. R.

— A patra șezătoare literară dela 20 Februarie 1926 —
(Fundajia Regele Carol I)

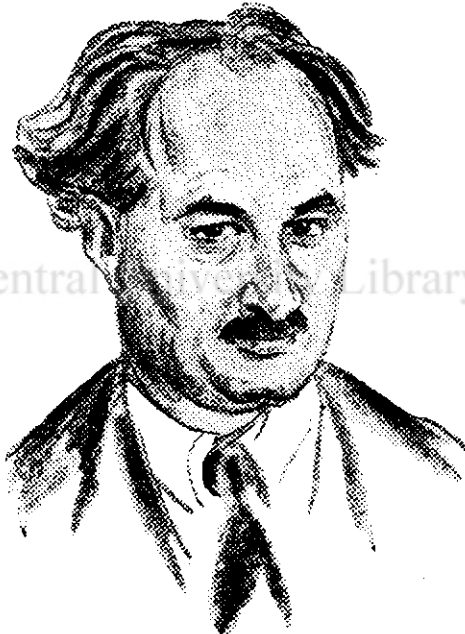
Șezătorile S. S. R-ului și vtem să fim la modă folosind această prescurtare — continuă cu același mare succes de public. Zăbuind conferențiarul nostru, ca orice român neaș, cu câteva minute peste ora anunțată, același public care două ore suferă și se delectează ascultând diferite lecturi, se enervase. Dar a fost repede liniștit de apariția calmă și zâmbitoare a d-lui Crainic, care cu glas blând, cu ironie pe buze, sfârtecă, teoretizând, opera d-lui Lovinescu, și afirmă cu credință doctrina tradiționalismului. Ai impresia după ce l'ascuți vorbind că dacă d. Nichifor Crainic ar fi fost medic chirurg, pentrucă chirurg într'un fel este și acum, ar fi amputat mâinile sau gâtul cuiva zâmbind și convingându-l cu glas dulce că prin suferință își răscumpără păcatele lumesci.

Tradiționalism Conferința d lui Nichifor Crainic

Există, a spus d-sa, o tehnică a vieții materiale și o tehnică a vieții sufletești. Una e rezultatul descoperirilor și invențiilor științifice, întemeiate pe legi precise și universal valabile; cealaltă e rezultatul unor îndelungi experiențe launtrice ale omului cu sine, ale omului cu oamenii, ale grupului cu grupurile; cristalizări de viață verificate în cursul veacurilor sub porunca unei credințe religioase și a unui temperament de rasă. Tehnica vieții materiale, științifică și deci obiectivă, aparține domeniului exterior și are de scop cucerirea naturii, smulgerea și transformarea bunurilor ei în folosul omnirii. Mașinismul modern e aspectul ei cel mai impunător și, totdeodată, caracteristica totalității produselor ei ce alcătuiesc civilizația europeană. Indiferentă deosebiriilor de rasă, de credință, de latitudine geografică, tendința ei expresivă e uniformizarea. Mașina e valabilă pretutindeni. Unde nu există, necesitatea materială o cere. Țări înapoiate se numesc mai ales țările fără mașini. Țări civilizate se numesc țările unde mașinismul atinge maximum dezvoltării. Civilizația americană e fără egal. Problema civilizației e problema mașinei. Când noi și țările în situația noastră zicem europeanizare, înțelegem civilizare, adică industrializare în rândul întâu. Din moment ce binefacerile tehnice materiale sânt indiscutabile, cine ar preferi drumul noroios de țară trotuarului de asfalt, cine ar preferi diligența automobilului și opaițul becului electric? Tradiționalismul, în acest sens, ar fi anacronism.

Dar tradiționalismul nu e o forță ce se opune civilizației. Tradiționalismul e tehnica vieții sufletești a unui neam. Civilizația e tehnica vieții materiale a omnirii. Tehnica vieții sufletești constituie cultura unui neam, — acel fel de a fi, de a gândi și a simți, de a vorbi și de a se închina, de a nădăjdui și chiar de a muri. E o cristalizare elaborată în curs de veacuri și de milenii, încercată prin flacărele și torențele istoriei, determinată într'un fel și nu într'altul de fatalitatea launtrică a sângelui și a credinței, a rasei și a religiei. Civilizația uniformizează; cultura diferențiază. Același tren face să călătorească la fel și englezul și indianul; dar diferențele culturale îi vor împiedeca să se înțeleagă la fel. Un raport condiționat între cultură și civilizație e greu de stabilit. Americanii au dus

la apogeul civilizația europeană și strălucesc printr'o cultură de Baedeker. În umbra fabricilor lor uriașe, forfota sectelor religioase dovedește criza unui suflet ce n'a isbutit încă să-și creeze forma echilibrată a culturii. India a creat, în schimb, o cultură, o înțelepciune a vieții, fără să cunoască binefacerile mașinii. Anglia, Franța, Germania au o cultură dublată de civilizație, — fapt care provoacă deobicei confuzia noastră când vorbim de una și înțelegem pe cealaltă. În fiecare din aceste țări găsim o civilizație materială europeană, există totuși o cultură franceză în Franța, o cultură engleză în Anglia, o cultură germană în Germania. Din confuzia celor două noțiuni cu sfere atât de deosebite, s'a născut tendința de a făuri, peste granițele rasei și ale credinței, o cultură universală, care să uniformizeze sufletul cum civilizația uniformizează materia. Și astfel, în

NICHIFOR CRAINIC

domeniul graiului s'a fabricat limba esperanto, iar în domeniul religiei teosofia, două artificii ce dovedesc tocmai imposibilitatea unei culturi universale.

După aceasta face o critică amplă a lucrării d-lui Eugen Lovinescu „Istoria civilizației române”, arătând că autorul făcând procesul evoluției noastre s'a referit numai la tehnica vieții materiale.

Dar tradiționalismul în cultură nu se concepe stereotipic. El nu e un pas bătut pe loc, la nesfârșit. Cultura e un organism în creștere continuă, cu rădăcini în seva neamului, cu frunziș în atmosfera timpurilor. Seva e aceeași; atmosfera e schimbătoare. Tradiționalismul și disciplina launtrică ce călăuzește această creștere. Oricât de prielnică sau neprielnică ar fi atmosfera, organismul își păstrează, dezvoltat sau închircit, caracterile fundamentale ce-i dau specificitatea. Om cu om seamănă și nu seamănă, dar antropologia, studiind conformația craniană, stabilește în medie un tip caracteristic al familiei, al rasei. Această osatură ce păstrează trăsătura unitară în varietatea formelor unei culturi e tradiționalismul. În libertatea de apariție a fenomenelor culturale, a fenomenelor

de artă, el păstrează continuitatea intrării dintre ele. În vechile religii ale Indiei, există învățătura reîncarnărilor. Eul individual, ca să se purifice, trece printr'o serie de întrupări, de trepte ale desăvârșirii. Nicio întrupare nu seamănă cu cealaltă, dar în toate trăiește același eu ce-și caută perfecțiunea, și în fiecare din ele își recunoaște conștiința de sine. În reîncarnările succesive ale generațiilor, doctrina tradiționalistă concepe eul colectiv al unei nații ca străbătându-le cu amploarea crescândă a unui torent de viață, a unui elan viu, ce-și păstrează neîntreruptă conștiința a existenței. Ce este ceea ce numim noi conștiință națională dacă nu o simbioză a trecutului cu prezentul o simbioză a încarnărilor istorice cu reîncarnarea în care se recunosc?

Astfel conceput, tradiționalismul apare, nu cum îl înfățișează amatorii revoluționari ca o forță statică, moartă cu spatele către viitor, ci ca o forță vie, dinamică, ce izvorând din veacuri înaintea torențial spre crearea formelor noi și cât mai adecvate ale existenței sale. Ca disciplină artistică, el nu impune șabloane, dar învață solidaritatea personalității creatoare cu suflet colectiv, descoperindu-i izvoarele de inspirație autohtonă. Să nu uităm: cea mai mare revoluție în arta românească a săvârșit-o un tradiționalist: Mihail Eminescu! Era un romantic? Da. Aceasta era atmosfera timpului său. Dar n'auzim ecoul istoriei românești în evocările lui? Nu vedem ritul nostru folcloric transfigurată în viziunile lui? Viața veacurilor, condensată în cuvinte, n'o recunoaștem ca într'o apoteoză în limba lui adunată de pretutindeni? Nu simțim seva din adâncurile autohtone sorbită în inspirația lui? Eminescu apărea în plin zdruncin revoluționar. În încordările cugetării lui, antirevoluționare se convulsiona parcă întregul organism național, rănit și bruscat de reformele pașoptiste. Revoluția a fost ca o provocare antitetice a operei lui neașe. În fața primejdiei, se concentrase parcă în el ființa însăși a nației, afirmându-se prin geniul lui cu o putere și o strălucire necunoscute până atunci. Un pisc de cugetare și de frumusețe se ridică masiv în fața vidului revoluționar, în fața acelei **tabula rassa** voită de maimuța europenizată.

Și acum o întrebare cade în chip firesc. În creația noastră culturală ne vom orienta după Eminescu sau după Lovinescu? După noi înșine sau după Europa? După disciplina tradiționalismului sau după „legea imitației”? Am văzut: una înseamnă viață în contiguă creație: cealaltă — abdicare, anulare, sincopă, moarte.

Dar pentru a lua în răspăr bănueli de fanatism orbit, lăsăm să răspundă un mare „latin”, un mare scriitor, un european pe care europenii noștri, telegrafic informați, l-au îmbrățișat cu foc, în primul moment, ca pe un ierofant al cultului imitației: Miguel de Unamuno.

La 1906 Unamuno ataca problema europenizării Spaniei, a modernizării ei, în împrejurări aproape identice cu ale noastre. Erau și acolo europenii cari se topiau de dorul Parisului și, între asprele stânci iberice, se credeau exilați. Erau artiști cari jurau pe estetica franceză; simbolisti cari se închipuiau ruinați de absințul ce consola pe Verlaine, adolescenți liberucugători pentru cari ironia lui Anatole France, înfățișa supre-

ma expresie a înțelepciunii. „Nimic nu îmi produce un mai straniu efect de grotesc — zice Unamuno — decât să mă găsec cu acești indivizi, franțuși de obicei, care își zic emancipați de orice tiranie, îndrăgostiți de libertate, spirite tari, anarhiști uneori, ați foarte adesea... Admirator al severității africane ce-a oțelit eugetarea unui Augustin și a unui Tertulian, Unamuno opune spiritului francez, șlefuitor de „sentimente comune și idei comune”, spiritul „pasionat și arbitrar” care a făcut gloria Spaniei mistică. Legea imitației? Iată cum o înfiercă: „Osânda cui încercă să se modeleze după altul e că încetează să fie el însuși fără să izbutescă a fi cel pe care l-a luat drept model, și că astfel, nu mai e nimic!” Imitația anulează personalitatea creatoare. Pentru salvarea acestei personalități, Unamuno preferă barbaria poporului său șlefuitului estetism francez: „Dacă sântem barbari, de ce să nu ne simțim și să nu ne proclamăm astfel, iar dacă e vorba să cântăm durerile și mângăierile noastre, de ce să nu le cântăm după estetica barbară?” (**Verités arbitrales**).

Estetică barbară? Adică o estetisă autohtonă.

E ceace vrea tradiționalismul.

După conferința aplaudată a d-lui Nichifor Crainic, d-l Radu D. Rosetti declamă șase din poeziile sale din tinerețe și maturitate.

Dintre acestea dăm aci „Înșelătoarea”.

RADU D. ROSETTI

Copil naiv ce ești să plângi într'una
Iubirea ta dintâi pe veci pierdută,
Frumoasa zână albă prefăcută,
Plecată cu un zâmbet, ea niciuna!

De-ar fi rămas cu tine totdeauna,
Tot trist era să fii în jalea-ți mută,
Iubirea trece, vai! și ea!... Trecută,
Alături sau aiurea, e totuina.

Deci, nu mai plânge în zadar, copile;
O amăgire-a fost, or cât te doare,
Și-o să mai ai, cât vei avea și zile.

Târziu de tot, în calea ta pribeagă,
Vei învăța că marea 'nșelătoare
Nu o femeie-a fost — ci viața 'ntreagă.

D-l I. Al. Bassarabescu citește bucata „Un om în toată firea”.

D-l Vintilă Russu-Sirianu citește poeziile „Dimineața”, Epigramă veacului XX și Noaptea.

D-l Adrian Maniu citește: „Pentru o pasăre moartă” și „Turma”.

PENTRU O PASARE MOARTA

Plângeai ținând în palme păsărica moartă,
Numai moartea a deschis colivia închisoare
Cântecul strălucise ca o rază de soare
Și acum pasărea galbenă semăna cu o frunză moartă.

Adrian Maniu

Ca o frunză de aur. Moartea e o bogăție
Pe care Dumnezeu tuturor o să o dăruiască,
Mărgeaua ochilor ei nu o să te mai urmărească.
Ce îți vorbesc cu jale, ea îți ciripia cu veselie.

Dragoste în gratiile coastelor noastre
Nu crezi că o sârmană pasăre e robită?
Inima, spre sborul înalt pornită,
Nu e închisă, departe de gândurile noastre?

Și nu tocmai închisoarea o mână
Și-i înalță cântecele de atâtea ori obositoare?
Dragoste, în viața pieptului un cântec moare,
La inima mea și plânge-o în mână.

D-l dr. V. Voiculescu, autorul volumului „Pîrgă”, citește poeziile „Singurătatea” și „Prometeu”.

P A R G A

Am fost un pom zăbavnic..., târziu am răsărit...
Nu m'au cruțat nici grin deni, nici seceta 'ndelungă,
Mîs crengile sucite și cresc pipernicit,
Iar biata rădăcină, căsnindu-se s'ajungă
În lutul gras și reavăn, prin pietre-a sfredelit.

Dar astăzi, peste vremuri, rodesc... Prin miș de porți
Din fund amara mîzgă suind, se îndulcește
Și-a soarelui lumină o plasmuește'n flori:
Azi visul rădăcinii pe ramuri strălucite,
Voios stă rodul ciucur și'ncet se pârquește...

...Și'ncovoiat sub pîrgă, aștept culegători.

Să râzi?
Să plângi?
Dar îți strălucesc ochii
De parcă 's plini de rouă,
Căci tu le faci pe amândouă
Mînnat de frumos,
Cum cade câte-o rază de lumină
Pe nasul unui copil mînios.

Eu însă citesc mai departe și tac..

Și tu plângi tot mai tare.
Că nu vreau să viu să te'mpac.

Dar e destul ca mai târziu
Să zâmbesc
Privind într'altă parte
(Mereu aplecat cu ochii 'n carte)
Ca să mă smucești furioasă de haină
Și să râzi plângând, acum de ciudă
Că te-am împăcat.

D-l Cezar Petrescu citește un fragment din povestirea „Adevărul”.

I. AL. BASSARABESCU

Urnează d-l Camil Petrescu, care citește din ciclul: „Un luminis pentru Kicsikem”.

CAMIL PETRESCU

GEARTA

Miniatură de fildeș mărită,
Și necăjită,
Tu nu știi ce să faci,
Supărată pe mine:

CEZAR PETRESCU

Seria lecturilor acestei șezători o încheie d-l Liviu Rebreanu cu bucata „Libi”.
Șezătoarea s'a ridicat la orele 11 și jumătate.

I. FLOROIU

Cronica muzicală

Uniunea artiștilor instrumentiști. Quartetul Capeleanu.

Va trebui iarăși să stăruim asupra pulului vici însemnat de viața noastră muzicală în vremea din urmă. Creațiunea originală și interpretarea, cele două forme de manifestare ale activității muzicale, sunt neobișnuit de abundente și îndeajuns simțite, în apreciașilă măsură, chiar cunoscute—de marele public. Auditorul se dovedește entusiast pentru senzațiuni muzicale și devine pe zi ce trece mai conștient părtaș la viața muzicală. Ne îmbulzesc audițiunile, concertele și reprezentările de operă, fără ca să avem dreptul a ne plânge, ca alte dați, că toate aceste manifestațiuni muzicale sunt prea necercetate. Și este foarte caracteristic pentru avântul vieții noastre muzicale de acum că în predilecțiunea marelui public cade muzica pură, deși acest gen de muzică este mai dificil accesibil spiritelor cu o cultură muzicală redusă, neisprăvită, — poate chiar neînceptută pe-alocurea. Oricum, cererea muzicală tinde să ajungă și să echilibreze și la noi oferta. Societatea românească își creiază astfel, alături de alte necesități spirituale, necesități muzicale.

Cât răsunet trezesc aceste necesități în masa celor ce reprezintă exercițiul artei muzicale este învederat și în creațiunea muzicală, dar mai ales în interpretarea muzicală bucureșteană. Un fenomen concludent în această privință este însă înfățișat de puternicile tendințe de corporizare, de organizare breslașe pe care muzicanții români le arată. Ca niciodată avem în București corporațiuni de muzicanți, serios înjghebate, pe temeinice baze de statornicie și trăinicie, cu demne velleități sociale și culturale: „Orchestra Fundației Culturale Principele Carol“, „Asociația de muzică de cameră“, „Quartetul Regina Maria“, „Quartetul Capeleanu“, „Muzica“ și „Uniunea artiștilor instrumentiști din România“, fără să mai vorbim de asociațiunile corale care nu prezintă de loc, sau numai în minimă parte, caracterul profesional al înjghebărilor menționate.

Formațiunile de instrumentiști ca și, de altfel, rostul social de muzicant concertist sau de orchestră, apar în secolul al XIX-lea, după moartea lui Beethoven. Apar în condițiuni sociale și culturale analoage celor ce hotărăsc pe instrumentiștii din orchestrele particulare de cinematograf, cafenea și birt să se alăture unei părți din instrumentiștii-frunțași din orchestrele de operă și să se organizeze laolaltă într-o „Uniune a artiștilor instrumentiști din România“. Membrii „Uniunii“, ei înșiși cu simțitoare necesități de cultură muzicală, nu au în vedere de cât în mod auxiliar răspândirea culturai muzicale în popor; primordial este pentru ei ridicarea prestigiului lor social, promovarea educațiunii lor profesionale și deșteptarea conștiinței lor culturale. Celelalte grupări enumerate mai sus, formate numai din elemente de executași de prima mână, nu pot fi alăturate de cât ca proveniență muzicală și profesională cu „Uniunea artiștilor instrumentiști“. Și ca ideal de urmărit și ca mijloace de lucru, „Uniunea“ diferă de celelalte înjghebări și, implicit, diferă și din punctul de vedere al posibilităților de interpretare, când acest punct de vedere este luat în seamă.

Cu perspective de a înscrie printre membrii săi pe toți instrumentiștii din România, se înțelege că idealul societății „Uniunii“ va trebui să răspundă cu a-

ceal interes tuturor aspirațiunilor instrumentiștilor încorporați. Când însă este vorba de realizări artistice muzicale „Uniunea“ are a-și echilibra forțele. Altfel arcușele ar fi precumpănitoare, neproporționale și covârșitoare ca număr, iar ceiace este realitate pentru lumea întreagă, este realitate și pentru noi: suflătorii sunt nu numai minoritate, sunt raritate. Deci, părăsindu-și țelul social, etic și cultural și trecând la înfăptuirea „Secțiunea simfonică“, „Uniunea“ are de luat asupra-și alte griji și are de întâmpinat alte dificultăți. De aci provin și lipsurile de echilibru în organismul orchestral dovedite în concertul inaugural de Duminică, 14 Februarie de sub dirigenția lui Castaldi.

Este considerată egida lui Castaldi, în primul rând, sub hipostasa marelui competențe muzicale care nu s'a dat înlături, nu s'a sfii și nici n'a pregetat să ia asupra-și sarcina conducerei unei formațiuni orchestrale din care fac parte instrumentiștii cari pentru prima oară se așează la un pupitru de orchestră simfonică. Publicul a aplaudat îndeajuns și a dat noi asigurări ale încrederii pentru autoritatea muzicală a maestrului. Suntem înclinați însă să privim pe Castaldi și sub hipostasa oficială de inspector general muzical din țară. Li revine acum și datoria și — credem — va putea afla și mijloace pentru ca „Uniunea“ să nu înceteze a tinde spre îndeplinirea idealului său social, cultural și moral. Altfel impunătoare sa personalitate muzicală nu va împrumuta de cât scilipiri trecătoare dreptului la viață al Uniunii instrumentiștilor corporizați. Oricare ar fi condițiunile în care sunt obligați să lucreze astăzi, pentru ceiace vrea să realizeze „Secția Simfonică“ se cuvine numai laudă și cuvinte de îmbărbătare. Dar lucrul trebuie început de acolo de unde instrumentistul pleacă pentru a veni sub bagheta lui Castaldi. Rolul lui cultural muzical de-acolo, situațiunea lui morală și socială, repertoriul pe care îl execută și prin care este mai de grabă element de conștință decât de promovare al educațiunii muzicale, toate aceste condițiuni trebuie priveghiate, luate în considerațiune, statuate și puse pe cale bună de realizare în „Uniunea instrumentiștilor“. Cu larga sa experiență, cu situațiunea sa oficială, cu nefermura dragoste și încredere cu care este înconjurat, Castaldi poate pași în toată siguranța la realizarea dezideratelor exprimate aci.

Violonista Margareta Capeleanu a cărei mână de arcuș ne aduce în tot momentul aminte că este distinsa elevă a marelui Flesch, nu rămâne în afară de spiritul vieții noastre muzicale. Capeleanu a purces la organizarea unui Quartet de coarde, alăturându-și tonului său de primă violină pe cel al violinei secundă strunite de Bella Sassovert, al violei de Hilda Wechsler și al violoncelului de Ana Wilik, trei prețioase instrumentiste și pline de interes pentru muzica de cameră. Înțelegerea și respectul reciproc al componenților și docilitatea în ansamblu deosebit de atrăgătoare, dau posibilitatea acestui quartet să se încordeze spre interpretări foarte atrăgătoare. Fierce că experiența colaborării va deschide noi perspective de realizări artistice pe care ultimul concert le făgăduiește și le întrezărește.

G. BREAZUL

La Teatrul Național: „Phaedra“ cu Marioara Ventura

Nu mă opresc deocamdată la amănunte în ce privește puțința artiștilor Teatrului Național de a spune mai frumos, mai exact, mai artistic versuri. Școala trebuie începută din conservator, unde să se facă adevărată învățătură tehnică a artei de ritmarea versului, de înțelegerea poeziei, de pătrunderea clasicismului.

Reprezentarea „Phaedrei“ a fost fără îndoială una din cele mai însemnate biruințe artistice pentru scena românească. După atâtea piese de succes, desigur, — grație celor 3 factori: autorilor, actorilor și regiei —, se simțea totuș o lacună. Lipsa parcă strălucirea, care să culmineze. Era nevoie de emoția de artă, care să centralizeze. Și a fost „Phaedra“, prin măreția clasică a tragediei și prin cea mai întreagă interpretare, ce i se putea da până acum, de către hotărât admirabila artistă Marioara Ventura, prilejul acestei pivotări centrale.

Blestemată să-și macine sufletul cu o dragoste incestuoasă, — care totuș nu-i perversă, ci sinceră ca o lacrimă și roboitoare ca o pasiune, și aceasta adusă, impusă, de destinul orb, — Marioara Ventura a înfățișat tot cutremurul sufletesc al tragediei. Dacă aș zice cu talent, aș greși, precum aș greși și când aș zice, cu toată pătrunderea tainei fatalității. Am simțit pe scena Teatrului Național măreția tragediei clasice, superba frumusețe a darurilor cu care e înzestrată arta, care a ținut viața în legăturile ei cu aprigul destin și cu convenționalul omnesc.

Strângându-mi aprecierea în expresia, că Marioara Ventura a fost Phaedra răvnită de cea mai aleasă năzuință de interpretare, cred că am înfățișat cea mai sintetică lămurire a emoțiunii.

La Regina Maria: „d-rul Knock“

O interesantă comedie, jucată cu silișă de selecțiune artistică.

Recomandațiunea medicală: „să stai sub observație“, prilejește o serie de observații ingenioase, de dialoguri vii, de îndoeli și de lunecări subtile între necesitatea de a constata șarlatania și nevoia de a crede, că trebuie să te îngrijești.

D. Maximilian înfățișează iscusit pe medicul ajuns medic prin mijloace interlope, dar care știe să nu se descopere, că-i de contrabandă.

Însemnez bucuros afirmările tot mai temeinice ale d-nei Marieta Sadoveanu.

La Teatrul Popular: „Teatru pentru copii“.

Se reprezintă la teatrul popular „In țara trântorilor și „Nișă, Nufu și Lăbuș“ de d-na Sarina Cosman Pas.

Îmbinarea fantaziei cu fapte din viața fragedă a copiilor o realizează cu duioșie, gingaș și adesea fermecător, d-na Pas.

Sunt piese care desfată, care răspândesc bucurie senină și împrăstie voe bună prin discretă învățătură.

Recomand părinților să-și ducă la teatru, copiii, cari vor petrece frumos, se vor deprinde să asculte atenți și să înțeleagă.

Despre reprezentațiunile trupei Pitoeff, îmi voi îngădui să scriu în numărul viitor. Despre trupă, nu, ci doar despre d-na și d. Pitoeff. Trupa e aproape antiteatrală.

B. ONOROPID

Cronica literară germană

Ușor își poate oricine da seama cât de repede a evoluat în ultimii ani părerea despre nouele valori literare germane, comparând volumul de versuri „*Der Eifelturm*” de *Iman Goll* (Editura „*Die Schmiede*” Berlin, 1924) cu conținutul navelor liniștite și de clasică factură a lui *Rudolf G. Binding* (Edit. Rietten & Loening, Frankfurt) astăzi atât de mult apreciate. Volumul lui Goll care cuprinde câteva minunate ode, în care realismul ar dori să se potențeze cu sineși, nici n'a mai fost luat în seamă cu toate că a adus un aport cu totul nou și specific parizian literaturii germane. Erau versuri ce puteau sta cu onoare alături de *Guillaume Apollinaire* și *Blaise Cendrars*, erau pline de culoare și de concretizări puternice și ar fi putut să împropăteze poate întrucâtva rămășițele curentului expresionist în lirică cu firea lor cinematografică ce prinde sute de viziumi și imagini în puține cuvinte. Dar era de-acum prea târziu pentru inovații riscate de soiul acesta. Lumea se și învățase cu noua directivă pe care o numește astăzi „*die neue Sachlichkeit*” și „*die Liebe zum Objekt*” („iubirea obiectului” — în sensul cel mai înalt al cuvântului). Și astfel stilul liniștit, cumpănit chiar atunci când în interiorul lui se frământă un fanatic misticism, rămase învingător, lăsând să se întrevadă posibilitățile noi ale formelor clasice trecute prin purgatoriul oarecum romantic al Expresionismului.

Evoluția în teatru s'a desfășurat mult mai încet, cu toate că preferințele publicului mergeau și ele spre domenii liniștite. *Bert Brecht*, autorul celebrei drame revoluționare „*Trommel in der Nacht*” (Drei Masken-Verlag, München) și *Arnolt Bronnen* care și-a început cariera cu fanatica tragedie „*Vatermord*”, continuând-o apoi cu „*Anarchie in Sillian*” nu preașau ținut cont de aceste preferințe, formând drame întregi din strigăte, alambicări de cuvinte și alăturarea câtorva scene cu un conținut exploziv, vulcanic, dar crud totodată, și nedepins de hău. Noua comedie „*Exzesse*” e o înșirare brutală a câtorva scene de un umor grosolan. Râsul devine grimasă; totul e văzut cu ochiul unui exuberant bădăran. Dar toate aceste inovații nu prea i-au plăcut autorului care de curând a publicat o nouă piesă, de astădată o monodramă: „*Ostpolzug*” (Edit. G. Kiepenheuer, Wildpark-Postdam). Piesa care se joacă cu mult succes la marele teatru de Stat din Berlin, vrea să fie un fel de sinteză a răscumpărărilor valorilor omenești prin eforturile mari, desprinse din istoria omenirii. Drumul lui Alexandru cel Mare spre răsărit și neconținută încercare a timpurilor noi de a ajunge pe culmile muntelui Everest oglindesc în concepția lui Bronnen, purificarea prin aceste eforturi eroice și îndrăznețe. Astfel autorul are prilejul de a arăta forța cuvântului său. Timp de două ore și jumătate artistul-atlet *Fritz Kortner* își spune, își strigă, își tipă monologul, pe când decorurile se schimbă mereu, capătă prin reliefarea lor luminoasă sau profund întunecată un caracter aproape personal și activ.

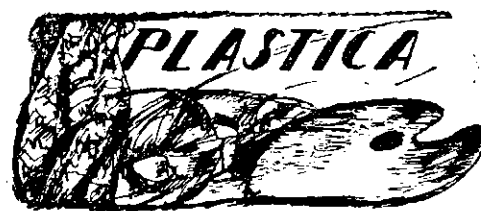
Proza germană s'a liniștit într'atâta încât de abia se mai întrevăd rămășițe ale Expresionismului. De *Franz Kafka*, strălucitul prozator, originar din Praga care a murit tânăr și arată o învudire sufletească cu *Marcel Proust* a apărut de curând minunatul volum de nuvele „*Der Hungerkünstler*” (Edit. Die Schmiede, Berlin). Acest *Kafka* a fost, de sigur, unul din cele mai de seamă talente ce s'au manifestat în proza germană contemporană. Din viața de toate zilele el desprinde fițele stranii ce par a hotărî într'un fel

sau într'altul. Laturi iraționale, incontrollable devin centrul vieții ca în nuvela sa „*Die Wandlung*” (Edit. Kurt Wolff, München) unde ni se povestește cum un simplu voiajor comercial se deșteaptă într'o dimineață transformat într'un enorm gândac. Groaza omului după ce recunoaște acest fapt implinit, intensificat și mai mult prin contrastarea cu lumina rece a zilei reale, e redată cu multă suveranitate în mânuirea micilor detalii ce fac din întregul artistic al acestor nuvele o desfășurare epică dintre cele mai rare.

Theodor Däubler, marele creator al epopeei „*Das Nordlicht*” — („Aurora Boreală”) — Edit.: „*Insel*”, Leipzig, a publicat un nou volum de proză: „*Der Schatz der Insel*” („Comoara Insulei”) — Editura Paul Zsolnay, Berlin). E o povestire în formă de jurnal, sudic colorată și foarte dramatică prin războiul de neatârnamare al Greciei. Și *Däubler* a destins aci forma suprarotunjită a prozei lui de odinioară. Lucrarea însă nu suportă o comparație cu celelalte valori pe care *Däubler* le-a dat literaturii de azi. El se fereste de construcții prea literare, dar nu a reușit nici să ne convingă de degajarea lui formală care în cazul acesta nu poate însemna altceva decât un compromis destul de supărător.

Revistele germane trec printr'o criză nemaiomenită. Numai magazinele literare se mențin, celelalte reviste serioase nu prea au cumpărători. De aceea revista lunară „*Der neue Merkur*”, (Edit. Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart), altminteri cea mai de seamă revistă literară germană pe lângă „*Neue Rundschau*”, a dispărut din nou, iar reviste tinere, dar valoroase ca „*Orplid*” sau „*Der Fencrreiter*” se pot menține numai cu foarte mari sacrificii. O nouă revistă literară „*Das Gegauspiel*”, (Editura „*Bayer*”, München) a grupat în iuru-i multe elemente tinere ce nu s'au putut manifesta până acum. Condusă de *Julius Maria Becker*, *Walther Eckart* și *Heribert Moser*, revista numără printre colaboratorii ei pe *Paul Zech*, *Wilhelm von Schatz*, *F. W. Bischoff*, *Hermann Sendelbach*, *Viktor C. Habicht* și alții. Fragmente dramatice pe care le-a publicat arată că o întreagă ceată de tineri autori germani, de curând încă poezi foarte lirici, se îndreaptă spre teatru. După câte se pare noua tendință merge spre o mai mare soliditate a formelor dramatice, dar caută, în același timp, să mențină generalizările simbolice ale expresionismului în teatru despre care criticul *Bernhard Diebold* a scris cea mai bună carte de orientare: „*Anarchie prin Dramă*”, (Editura Frankfurter Societätsdruckerei, Frankfurt) de curând întregită printr'un capitol despre tendințele scenice ale curentului expresionist.

„*Der Brenner*”, (Editura „*Brenner*”, Insbruck) cea mai valoroasă revistă germană din Austria, a reapărut sub vechia conducere a lui *Ludwig Ficker*, cel mai bun prieten pe care l-a avut marele poet *Georg Trakl*. Revista aceasta, căreia marele public german i-a dat întotdeauna prea puțină atențiune își urmărește drumul ei deosebit, îndepărtat de gălăgia zilei. Cei mai de seamă colaboratori ai revistei sunt, de sigur, *Theodor Haecker* și *Carl Dallago* care propagă ideea unui creștinism ce stă dincolo de regulile pământești ale bisericii. *Haecker* care dispune de o vigoare militantă foarte vehementă, e fălmăcitorul cel mai congenial al danezului *Sören Kierkegaard*, iar *Dallago* a dat cea mai bună traducere din *La-ot-se*, pe care l-a și interpretat dintr'un punct de vedere foarte creștinesc.

Insemnări

(Pe marginea ultimelor expoziții)

Culoarea e în funcție de cecace vrei să exprimi.

Ea trebuie să oglindească, limpede, sentimentul de bază pe care se clădește întreg tabloul.

Purpuriul aprins, dela brăul flăcăului care joacă vesel în horă, — va geme surd când vom reprezenta acelaș flăcău pe năvălia morții.

Colorist, nu înseamnă polichromist.

Din cele trei culori fundamentale: roșul, galbenul și albastrul, se poate iscodi o gamă infinită de nuanțe.

Izvoarele coloristice stau, dela naștere, în pictor.

Natura prilejuiește, numai, revărsarea lor.

Sunt „maestri” gravi, cari ceartă nă-tâng pe unii pictori tineri:

— „Nu știți să desenați !...”

A ști să desenezi, e meserie.

A ști să exprimi, prin linie, o undă emotivă — e artă.

Nu cunosc decât un singur desenator ideal: acela dela institutul medico-legal.

Adevărul?

Nu l'am întâlnit nicăiera în afară de mine.

Chiar dacă mi-ar ieși în cale, nu l'aș vedea, oare, cu proprii mei ochi?

Opticianii n'au izbutit încă să fabrice două obiective fotografice, identice.

Sunt totuși „maestri” reputeți, cari se străduiesc să preschimbe organele vizuale ale elevilor în obiective... tip unic.

Un june elev al școlii de Belle-Arte, anunță prin gazete că este deja la a... patrusprezecea lui expoziție.

Inchipuți-vă o față mare, care ar mărturisi — satisfăcută — peșitorilor: „...sunt deja la al patrusprezecelea meu copil !...”

Fiecare mort, cu viernii lui:

După moartea lui *Aman* — pictorii „istorici”...

După moartea lui *Andreescu* — peisagiștii.

După moartea lui *Grigorescu* — țărăniștii.

După moartea lui *Lukian* — floriștii.

Dar, mai ales, Doamne! — floristele.

Revista „*Der Brenner*” a publicat și primele versuri ale lui *Georg Trakl*. Astăzi poetul liric ce-l susține se numește *Josef Leitgeb*, care publică și în ultimul număr o serie de versuri. În acelaș număr, *Carl Dallago* publică un articol de peste o sută de pagini, intitulat „*Odiöse Welt!*”. *Dallago* combate părerile scriitorilor *Hermann Herse* și *Stefan Zweig* despre creștinismul lui *Dostojevski*, aducând multe argumente foarte profunde despre slavismul și elementele pseudo-asiatice din scrisul său. Revista mai publică între altele și o scrisoare despre *Trakl* în România și fragmente din opera postumă a tânărului poet austriac *Franz Janowitz*, mort în războiu.

Subiectele istorice, în artă exaltă fanatismul patriotic al publicului.

Peisagiul îi servește bucurii organice: soare, iarbă, aer...

Țărânișmul, îi poetizează obârșia. Florile, îi fericesc simțul olfactiv. Nasul amatorilor joacă un rol extracurricular în inspirația pictorilor noștri. Și viceversa.

Nu poți deveni un portretist reputat, dacă natura nu te-a înzestrat cu o înecă deosebită. Aceia de frizer.

Sau, barin, cu simțul distins al „cumpenului“.

Singur nudul, (nudul feminin), e aproape o raritate în pictura românească. Nu vorbim, se înțelege, de nudul pornografic, care e frecvent.

Cine se lasă cucerit, în fața unui nud, de voluptatea cârnii—și nu de voluptatea de a picta—ratează.

Grația și culoarea au fost, întotdeauna, problemele mari, care au frământat pe pictori în studiul goliciunii femești.

Grația nu e însă acea provocantă contururiune și acea meschin spăsită grimasă, care trădează estetica revistei „chic“ sau a jurnalului de ultimă modă.

Iar prin culoare nu înțelegem reproducerea fidelă a epidermei.

Grația va fi melodia ritmurilor lineare — și culoarea, învăluirea simfonică în care va șerpui acea melodie.

Cel mai primejdios vrăjmaș al artistului, este deobște, chiar publicul, care îl iubește, îl aclamă — și îl ridică.

Îmi este greu să recunosc sufletul neamului meu în cea mai mare parte din producțiile artistice contemporane.

Mai puțin încă, în acel „stil arhitectonic românesc“, pe care îl vedem etalându-se, cu elefantiană suficiență, prin cetățile noastre, mari și mici.

Românul, în firea lui — și în arta lui — este vioi, spiritual și sprinten.

Arhitectura noastră națională — urbană — este greoaie, pedantă și boccie.

Artiștii mari au fost întotdeauna o calamitate: au supraviețuit — în urmași — numai prin slăbiciunile lor...

Partea gravă, e că și pictura și sculptura noastră actuală, s'au lăsat profund

înămurite de spiritul arhitecturii naționale, sistem Mincu.

E drept însă, că această nefastă influență le-a cimentat, într-o bună măsură, succesul...

N. N. TONITZA.

EXPOZIȚII :

Casa Artei: Horațiu Dimitriu.

Muzeul Simu: Marius Bunesco.

Cartea Românească: H. Crețulescu.

Căminul Artelor: Briese—Cosmovici—Raicu.

VERNISAGII :

Căminul Artelor (1 Martie) d-șoara Petrascu—Marcel Iancu.

Cartea Românească: (7 Martie) „Grupul celor patru“—F. Șirato, St. Dimitrescu, N. Tonitza, O. Han.

Institutul de cultură italiană Conferința d-lui Octav Onicescu despre: Fascismul teoretic în gândirea lui Gentile și Rocco.

Una din problemele pentru care omenirea a luptat necurmat — câte odată conștientă, altă dată nu, de rezultatele luptei ei — a fost ideea de libertate. Și ideea aceasta a variat după concepția pe care a avut-o omul despre raportul dintre el și lumea înconjurătoare. Astfel, concepția Grecilor bună oară era deosebită de cea de azi: omul era exterior naturii, viața lui se desfășura după alte legi de cât cele ale naturii, așa în cât, pentru a avea libertate, el trebuia să se retragă în singurătate. Ideea aceasta, atenuată la Socrate, a trăit până în timpurile moderne.

De unde însă Grecul, trăind izolat, nu vedea și nu iubea natura, italicul începe s'o simtă și nu se stabilesc astfel raporturi noi de apropiere și sinceritate, care se manifestă în literatură, artă și gândire.

Tot așa în Italia n'a putut rămâne, în rigiditatea-i antică, sistemul de legislație roman, care avea un caracter tot exterior omului, de oarece-i impunea niște obligații din afară, și care a fost nevoit să se refugieze în biserica catolică. Cauzele? Poate mai multe. Una însă ni se pare a fi marea bogăție a spiritului italian, așa cum se manifestă în Renaștere.

Fascismul, din punct de vedere negativ, e o critică a democrației și liberalismului, fiindcă înțelege să aducă în centrul preocupărilor politice legătura

dintre om și mediul ambiant. În ultimul timp aceste doctrine — liberalismul, democrațismul în toate formele lui — dușeseră la o anarhizare spirituală generală, la un scepticism absolut, concentrând toată atenția popoarelor asupra unor probleme mărunte. Reprezintau deci o micșorare a demnității și forțelor omenesti.

Din punct de vedere pozitiv, fascismul reprezintă transformarea în ideologie a conștientării că omul, deși este o individualitate, n'are totuși o existență în afară de societate. Și liberalismul și socialismul pleacă dela raționalismul individualist a lui Descartes, care a pus bazele filozofiei atomiste, mecaniciste. Mișcarea fascistă a pus din nou problema legăturii dintre om și societate, cu o sinceritate demnă de laudă.

Premergători ai acestui curent avem, încă din secolul XVIII, pe Vico și mai târziu pe Mazzini — care a văzut în doctrinele individualiste — cu deprinderea lor de a vedea viața numai prin prisma greutăților ei, ducând astfel la materialism moral dăunător o direcție greșită.

Atitudinea aceasta se poate înălțura prin: 1) cugetare, 2) retragere de lume, 3) dar mai cu seamă prin schimbarea felului de a concepe raportul dintre noi și realitate înconjurătoare. Dacă durerea există, ea poate fi totuși micșorată. Ceeace întreprinde fascismul. Că va realiza-o nu se știe.

A fost acuzat fascismul că a întrebuițat violența. Da, și el nu se ferește de a o recunoaște. E poate și influența lui Sorel, dar violența decurge din însăși doctrina fascistă, după care statul reprezintă, și trebuie să fie conștient că reprezintă, o putere și o autoritate.

Altă acuzație ce s'a adus fascismului e că, prin dușmănia față de democrațism și prin antiintellectualismul său, el ar reprezenta o întoarcere la barbarie. Poate, dar e o barbarie regeneratoare.

Dacă din cele expuse cineva ar crede că noi vom o transplantare a fascismului și metodelor sale la noi ar greși. Pentru că viața de aici nu se potrivește cu cea de acolo în ce privește metodele de gândire, și înțelegerea lumii. Ce-ar fi de dorit și la noi e însă o încercare în acelaș spirit de sinceritate, de a reorganiza viața noastră potrivit împrejurărilor de aici. Dar pentru aceasta noi intelectualii falșificați de cultura străină nu vom putea hotărî nimic.

Buletin bibliografic săptămânal¹⁾

de AL.-SADI IONESCU

1. FILOZOFIE. MORALĂ .

Comăneanu (I.). — Carte de citire pentru înălțarea sentimentului religios și patriotic al soldatului și al ori cărui creștin ortodox român. Ediția XII-a, București (Tip. **Convorbiri Literare**), 1925, 80 p., fig. lei 16.

Macri (Panait). — Explicația științifică a viselor. București, (Tip. **Eminescu**), [1926], 20 p. Lei 20.

Petrovici (Ioan). — Cercetări filosofice. Ediția II-a. București, (Tip. **Ioan C. Văcărescu**), 1926, 245 p. lei 45.

Smiles (S.). — Caractere tari de P. R. Petrescu. București, **Casa Școalelor**, 1925, 111 p. Lei 20. (Biblioteca pedagogică No. 46).

34. DREPT. LEGISLAȚIE.

Dimiu (Radu). — Lege pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite adnotată... expunerea de motive și debateri parlamentare. București, (Tip. **Cultura Națională**), 1925, 43 p. lei 30.

Fundășeanu (Lt.-Comandor Preda C.). — Regimul strămtorilor. București, (Tip. **Tiparul Românesc**), 1925, 30 p.

Herovanu (Eugen). — Tratat teoretic și practic de procedură civilă organizare judecătorească și competență. Vol. I. Iași, **Viața Românească**, 1926. XII+480 p. Lei 300.

Lăzărescu (Constantin). — Călăuza comerciantului. Despre Falimente. Partea II-a. Constanța, (Tip. **Constanța**), 1925, 34 p. Lei 20.

Mémoires du gouvernement roumain dans la Question du Danube. Bucarest, (**Impr. de l'Etat**), 1925, 15 p.

Rădoi (Ioan). — Călăuza cetățeanului în materie judiciară. Material teoretico-practic. Ediția III-a. București, **Curierul Judiciar**, 1926, 799 p. Lei 400.

37. ÎNVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

Antonescu (G. G.). — Învățământul secundar și Universitatea. Școala normală superioară. Anul pregătitor. București, (Tip. **Ion C. Văcărescu**), 1926, 12 p. Lei 10.

a) Manuale didactice pentru învățământul primar.

Iloasa (Fl.). — Curs practic de lucru manual. București, **Universala**, Alcalay & C., 1925, IV—167+IV p. Fig. Lei 15. (Biblioteca pentru toți 446—447 bis).

Moldovan (Iosif), Iuliu **Groșorean** și Nicolae **Boșcașiu**. — A patra carte de citire română pentru elevii școlii primare. Edițiunea VI. Arad, **Librăria Diecezană**, 1925, 244 p. Fig. Lei 28.

Vuia (Iuliu). — Aritmetica pentru clasa II-a a școlii primare. Ediția XIV. Arad, (Tip. **Diecezană**), 1925, 92 p. Lei 11,50.

Vuia (Iuliu). — Aritmetica pentru clasa IV-a a școlii primare. Ediția VIII. Arad, (Tip. **Diecezană**), 1925, 92 p. Fig. Lei 11.

61. MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ.

Georgescu (Dr. Marius). — Practica moșitului. Ediția II-a revăzută și adăugată cu 67 figuri în text. Prefață de dr. N. Gheorghiu. București, **Soc. de editură medicală culturală**, 1926, 143 p. Fig. Lei 100.

Fotiade (dr. V.). — Sinuzitele maxilare (studiu complet). București, (Tip. **In-**

1) A se vedea tabloul clasificării zecinale în numărul 1.

Poșta redacției

D-nii corespondenți sunt rugați să nu mai trimeată cărți poștale sau mărci pentru răspuns. Pentru oficiali acesta nu e de ajuns numai bunăvoința.

Mulți dintre corespondenți ne imploră să le aruncăm operele „la coș”. Știm: e o cochetărie. Totuși, cum formula s'a banalizat, rugăm să fie părăsită. Mai bun ar fi un cât de mic efort critic: cel care are convingerea că opera lui face un drum zadarnic, ar putea cruța timbrele și deziluzia.

D-nii corespondenți ale căror lucrări se rețin, să nu se alarmeze de marele stagiou până la publicare. Alcătuirea unui sumar e în afară de om și mai mult sub premii.

O statistică sumară, referitoare la achize și nuvele, arată 95 la sută cu subiecte cântate acum 30 de ani. Prea mulți moși Toderi, morari și bunici. Și mai ales prea verbali.

E dela sine înțeles că nu s'au dat răspunsuri la această „Poșta a Redacției” tuturor scrisorilor. Unii corespondenți ne-au interzis-o ei. Pentru alții, ne-am interzis-o noi.

Emil Viciu (Târgu-Mureș): Orice colaborare e prețioasă. În orice domeniu. Numai că trebuie să începeți prin a ne trimite.

D. Negulescu (Chitila): Nu știm că ați publicat înainte vreme, în revista aceasta. „Azi văd că nu mai pot străbate”, ziceți D-v. Sunteți nedrept. Vicisitudinile soartei s'ar putea să vă dicteze mâine ceva mai bun și atunci... Lăsați prejudecățile. Ele jignesc, grațuit.

C. George (Giurgiu): „Spuneți-mi de ce nu le publicați? Din pricina spațiului restrâns sau fiindcă sunt prea proaste?” Nu pentru motivul întâiu.

N. Z. Stănescu, grefier, judecătoria Ocolului Corbii Mari-Vlaşca: „Știu că sunt manuscrise mediocre cari se publică numai pentru obrazul autorului”. Nimic de zis: trebuie că știți D-v. ceva. Înșă — veți conveni cred —: Sunt și manuscrise mediocre cari nu se publică nici, măcar, pentru obrazul autorului. Mai ales când nu se vede.

I. Vulcan (Loco): Am „verificat” versurile și n'am găsit în ele „ceva”.

Ion Al. Opeja (Abrud): Poeziile au calități timide, dar calități. „Pe Munte”, și „Bătrânii” s'ar putea să intre.

Vlad Stărmîna (Loco): Sunt calități suspecte în nuvela D-v.

Tudor Alexandru-Miu (Câmpina): „Simțiri” și „Răspuns de depeșă” pot să vă îndemne la scris:

Am primit înția ta scrisoare
Am primit-o tocmai când, pe-afloare
Încercam de-mi vine vre-o scrisoare.

Mihail Straje (Turtucaia): „Ceață” se va publica.

Em. Papazissu (Bazargic): Povestirea orientală e un frumos subiect de nuvelă fantastică. Trebuie să-l adânciți.

„Ovidiu Papadima” (Târgu-Mureș): „Fantazia” din Nerval e grațios tradusă. Se va publica — poate —.

Mircea Pavelescu: „Sărutul lui Iisus” și „Peisagiu” au frumoase calități formale. „Poetul”, deasemenca.

Potaissa (Alba-Iulia): Oda din Hortatiu, în traducerea D-v. nu mai prezintă nici un interes.

Gionny: Parodia D-v după „Ruga florilor” a d-lui Moșoiu („parodie de mare indelicatete”, cum o numiți) nu e lipsită de ingeniositate:

Eu cred că la nuferi
Cuvântul vă scapă
Ei zic: „Cum e'n ceruri
Așa și pe apă”.

Doris M. (Galați): pentru bucățile trimise spre publicare, nu se plătește din nefericire, nici un onorariu.

Ciobanu (Slatina): „Vă rog dar scriți la „Poșta Red.” D-le Ciobanu se va publica, sau nu e bună nici de ars, ca să știu și eu rostul carierei mele, sau mă a-vânt într'un întuneric necunoscut de unde nu voi mai eși... Mă puneți la grea încercare. N'ași vrea să vă am pe conștiință. Și totuși... nu se publică.

Lucifer: Ați ghicit: Versurile D-v. au fost incinerate.

N. Dimitrescu-Midi: D. Iorga nu mai e directorul acestei reviste, de o bună bucată de timp.

Gh. Berdănescu (Brăila): Mihail Traian (Pitești): Vintilă Costescu (București); Eugen E. Ionescu; St. Ionescu (Oltenița); George N. Valoarie (Giurgiu); I. C. Stroescu (R.-Vâlcea); Georges Garotescu, student (Craiova); Mihail Croma (Dorohoi); V. Marcescu (R.-Vâlcea); Nicolae P. Măniță (Brăila); Octavian Popa (Făgăraș); Călin Stupină (Oltenița): NU.

Reviste

CETATEA LITERARA

Revista de sub conducerea d-lui Camil Petrescu aduce următorul bogat sumar: E. Lovinescu: „Logica martiră”; Hortensia Papadat-Bengescu: „Lenora”; T.: În loc de ora ceaiului; Poezii de d-nii: George Gregorian, F. Aderca, G. Nichita, N. Milcu, Sergiu Dan, Camil Baltazar. Din comentariile directorului, aceste rânduri de prețuire a jocului d-rei Ventura, în Ioana d'Arc:

„E adevărat însă că acum se poate explica de ce d-ra Ventura a înțeles atât de greșit pe Shaw, de ce a fost patetică și exterioară, de ce a fost raționată mai mult de cât iluminată, de ce punea atâta crescendo verbal în elocvență, de ce îndusă în eroare de prefață a dat „bunului simț” un sens de „practic” în loc de viziune directă a realității (facultatea genilor). În scena judecării d-ra Ventura s'a trudit să plângă. Aveai impresia că se gândește la o întâmplare luată din viață sau că își fixează în gând un moment din Bataille ca să-i dea lacrimile. Și a isbutit, dar emoția nu era dintre cele care trec rampa. D-sale îi curgeau lacrimile pe obraz și publicul o privea curios. Era mai mult suferința d-rei Ventura decât a Ioanei d'Arc.

Și încă odată întrebarea se impune brutală: de ce a jucat d-sa acest rol? Două răspunsuri sunt posibile: nu a cunoscut rolul sau nu și-a cunoscut propriile mijloace. O acțiune care nu cunoaște un rol este însă perfect egală cu una care nu-și cunoaște propriile-i mijloace. Să ne închipuim acum că d-ra Ventura n'a fost să vadă în acest rol, la Paris, pe Ludmila Pitoëff. Ei bine, o interpretă care n'are curiozitatea să vadă cum a înțeles și altcineva ceea ce dânsa a înțeles într'un mod, dovedește o stranie lipsă de interes artistic. De altminteri d-sa ar fi trebuit să vadă piesa și acțiunea chiar dacă n'ar fi vrut să joace Ioana d'Arc. Dacă însă a văzut-o și i s'a părut inferioară interpretarea rusoaicei e un lucru care din nou te pune pe gânduri. În orice caz nu putem formula o concluzie până nu vedem pe creatoarea rolului dela Paris”.

COSINZEANA

Primum la redacție cele 6 numere pe anul acesta din revista clujeană: Cosinzeana de sub direcția d-lui S. Bornemisa. E în anul al X-lea de apariție și cu începutul anului a revenit la periodicitatea ei săptămânală. În cuvântul program, directorul declară: „Vom rămânea ceea ce am fost: o revistă literară distractivă care caută să răspândească în pături cât mai largi scrisul românesc și dragostea pentru cultura națională”. Program pe care d. Bornemisa l-a slujit cu devoțiune. D-sa e un animator de publicații. Dacă nu ne'nșelăm, ne aștinăm să fi citit cam cu 20 de ani în urmă „Balta liniștei”, a d-lui Sadoveanu într'una din revistele, de o frumoasă înfașurare, a d-lui Bornemisa. După cum „Almanahul scriitorilor dela noi” tipărit la Orăștie este tot opera d-sale.

„Cosinzeana”, așa cum apare astăzi este o frumoasă revistă, oglindă a mișcării intelectuale din tot cuprinsul României. Felurite cunoci și comentarii insuflețesc fiecare număr. Fără să ne dreptătim pe ceilalți vom releva studiul asupra poeziei d-lui Blaga, pe care-l publică d-l Ion Breazu.

vătătorul Român, Focșani), 1926, 69 p. Niculescu (dr. Nedea P.). — Radiodiagnosticul sarcinei. București, (Tip. „Eminescu”), 1925, 43 p.+4 pl. Fig. Paulian (Dr. D.). — Etudes de clinique et pathologie nerveuse. Première série. Bucarest, (Typ. „Cultura”), 1926, 153 p. Fig.

8. LITERATURĂ

a) Poezie.

Nichita (G.). — Destrămare. Poezii. București, (Tip. Convorbiri Literare), 1926, 111 p. Lei 40.

Ranetti (George). — Domnișoara Miau. Roman psihologic. București, Cartea Românească, 1926, 32 p. Lei 15.

b) Roman. Nuvelă

Lascarov-Moldovanu (Alex.). — În grădina lui Naș Mușat. Nuvele și povestiri. București, Cartea Românească, 1926, 199 p. Lei 45.

Savel (Vasile). — Vadul hoților roman. București, Librăria Nouă, [1926], 163 p. Lei 60.

c) Literatură străină tradusă.

Björnson (B.). — Măinile mamei. În românește de F. Aderca. București, Adevărul, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 48).

Farrère (Claude). — Crinia vestejii. În

românește de Const. A. Ghica. București, Adevărul [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 50).

France (Anatole). — Crinul Roșu. București, Cugetarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 351 p. Lei 50.

Sand (George). — El și ea. Traducere de Al. Iacobescu. București, Cugetarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 224 p. Lei 38.

Hearn (Lafcadio). — Ko-ko-ro. Nuvele japoneze. În românește de M. Manolescu, București, Adevărul, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 49).

Buls (F. A.). — Frații. Roman social. În românește de Tudor Damian. București, Adevărul [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura No. 51).

9. ISTORIE. BIOGRAFIE.

Germano di S. Stanislao (P.). — Viața fecioarei din Lucca Gema Galgani. Traducere din limba italiană de Dr. Ioan T. Marianescu, Lugoj („Tip. Națională”), 1925, XIII+1 pl. Lei 100.

Vladimir (I. T.). — Figuri contemporane dobrogene. P. S. Ilarie Episcop de Constanța. Încercare biografică cu un studiu introductiv asupra episcopiei Tomisului. Ediția I. Constanța, Semaforul, 1925, 87 p. Fig. Lei 50.

E C O U R I

SCRIITORII

□ D-l C. Ardeleanu a pus sub tipar romanul: Căderea Oamenilor, în editura literară a „Casei Școalelor“.

□ Volumul de versuri al d-lui N. Milcu, se va numi: Grădina de Sîdef.

□ A apărut volumul de poezii: Destrămarea de d. G. Nichita.

□ Coșul cu roade e titlul unui volum de poezii datorit d-lor: Dan Ciocărdia și Aurel Șerbănescu.

□ D-l George Silviu a pus sub tipar volumul de versuri: Paisie Psaltul spunc...

□ În publicațiile „Casei Școalelor și într-o ediție adăogită a apărut Teatrul de copii, cinci piese într'un act, de d-na Constanța Hodoș.

□ Când un om și-a dat cuvântul e titlul unei piese într'un act, în versuri, datorită d-lui Gheorghe Vălsan și tipărită în Buletinul 40 al desp. Sibiu al „Asociațiunii“.

□ D-l colonel C. Manolache, traducătorul „Puiului de vultur“ al lui Rostand a tipărit la „Viața Românească“ din Iași o piesă în 3 acte: Nebunul jucată până acum la Teatrul Național din Craiova și Iași.

PREMII

□ Comitetele unite ale Teatrului Național din Craiova au decernat un premiu de 5000 lei poetului Radu Gyr pentru prologul și intermediiile care însoțesc comedia lui Molière: „Georges Dandin“, în reprezentarea ei la Craiova.

SBURĂTORUL

□ În primele zile ale lui Martie reappare „Sburătorul“, noua revistă de literatură nouă, de data aceasta cu preocupări mai mult critice.

Redacția este compusă din: E. Lovinescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Ramiro Oriz, G. Brăescu, Camil Petrescu, F. Aderca, Vladimir Streinu, Ticu Arhip, Perpessicius, G. Nichita, Pomâiliu Constatinescu, etc.

BULETINUL BIBLIOGRAFIC SĂPTAMANAL

□ Lipsa de spațiu nu îngăduie a se publica în „Buletinul bibliografic săptămânal“, absolut toate tipăriturile. Se face un triaj al operelor după însemnătate.

PREMIUL DE PROZA

□ Ni se pune întrebarea dacă emblema dată de noi în instrucțiile pentru trimiterea manuscriselor pentru premiul de proză d. p.: poeta nascitur nu va îngreua identificarea autorilor cu opera. Negreșit, Emblemele date de noi erau numai cu titlul de model. Fiecare candidat trebuie să pună o altă emblema de cât cele date de noi ca exemplu.

VIATA LITERARA

A apărut Sâmbătă, 20 Februarie, sub direcția d-lui G. Murnu și cu colaborarea d-lor: G. Murnu, I. A. Bassarabescu, V. Voiculescu, George Baiculescu, I. Valerian, Al. Bădăuță, George Silviu și Radu Gyr.

Din convorbirea cu d. Rebreanu, rupem aceste rânduri de evocare a prietenului Emil Gârleanu:

„Din foștii mei prieteni mi-amintesc mai ales de Gârleanu. Am fost destul de apropiat și cu Săulescu, care avea o sensibilitate aparte; dar cu Gârleanu am fost mult timp împreună la Craiova, pe când el era directorul teatrului Național, iar eu secretar și între noi s'au cimentat legături care nu se pot ușor uita. Și astăzi nu-mi pot aduce aminte de el fără o mare duioșie. Îi văd și a-

cum ochii negri plutind într'un fel de ape visătoare, care te prindeau în farmecul lor imediat. Nu știa nimeni că e bolnav și el niciodată n'a arătat aceasta. N'am aflat decât în ultimul timp când nu se mai putea face nimic. Blândețea fără seamăn o exercita mai ales față de prietenii mai tineri și fără mijloace. Sufletul lui Gârleanu era așa după cum reese din „Lumea celor cari nu cuvântă“. Mi-aduc aminte de un fapt concret, când a fost numit la biblioteca Socec, a adus pe toți boemii și rapsozii de i-a pus în slujbă.

Dar el mai avea și altceva, necunoscut până atunci, mândria numelui de scriitor român. A pus bazele societății scriitorilor români și era sufletul mișcării literare din vremea lui. Pe atunci prestigiul scriitorilor era foarte scoborât. Nimeni nu îndrăznea să se numească scriitor căci era confundat cu copistii dela primărie. El a fost primul scriitor profesionist. Când se va scrie o biografie complexă se va vedea în ce lumină strălucitoare va ședa Gârleanu ca animator de suflete“.

NUMIRI

□ D-l Dragoș Protopopescu, profesor universitar, a fost numit director al Teatrului Național din Cernăuți.

SALONUL LITERAR

N-rul 10 din eleganta revistă de sub conducerea poetului Al. T. Stamatiad cuprindere un fragment, „Pe un drum de țară“, semnat Emanoil Bucuța, poezii de Mihail Celariu, Al. T. Stamatiad, M. Negură, Al. Macdonovski, Eug. Ștefănescu-Est și un eseu al d-lui D. Nanu Ucidere prin nepăsare (Ernest Helo).

O bogată, diversă și însuflețită cronică — ca de obicei.

BALOTAJELE PREMIILOR S. S. R.

Duminică, 21 Februarie, adunarea generală S. S. R., a continuat votul asupra premiilor.

Premiul C. A. Rosetti (20.000 lei) a fost decernat d-lui I. Al. Bassarabescu cu Vulturii;

Premiul de poezie S. S. R. (6000 lei) d-lui A. Cotruș cu Versuri;

Premiul de proză S. S. R. (4000 lei) d-lui N. Pora cu Într'o noapte pe Bărăgan;

Premiul Benvenisti (2000 lei) d-lui I. Dongorozi cu Surpriza;

Premiul Ion Pavelescu (1000 lei) d-lui Radu Gyr cu sonetul Vânătorul.

DE LA OPERA

□ Direcțiunea generală a „Operei Române“ din București, fiind informată că o trupă de operă care dă spectacole în țară sub conducerea d-lui N. Vămășescu, se întitulează „Opera Română“ din București, aduce la cunoștință că n'a autorizat pe nimeni să întreprindă vreun turneu în numele „Operei Române“ din București.

SOCIETATEA DE MAINE

Numărul 8/III, din 21 Februarie al revistei clujene aduce, pe lângă un bogat și divers material, multe precizări cu privire la dezvoltarea și activitatea „Astrei“. Desprindem din articolul d-lui N. Ghiulea: „Activitatea secțiilor literare și științifice“, această justificare a noiei activități a Astrei:

„Astra a încetat de a fi o asociație literară și pur culturală, ea este astăzi, potrivit înțelesului timpului, o instituție socială. Ridicarea poporului român trebuie urmărită astăzi, când visul întregirii și a libertății neamului s'a împlinit, în toate direcțiile și cu toate pu-

terile. Astăzi nu avem de păzit numai limba și credința strămoșească, ci de întărit ființa noastră etnică, și de cucerit pentru națiunea noastră locul care i se cuvine pe acest pământ. Astăzi pe lângă cultivarea limbii și artei noastre, avem datoria să ne cunoaștem țara, neamul și istoria lui pentru implantarea în sufletul tuturor a unei înalte conștiințe de neam, pentru sădirea unei neclintite moralități naționale, pentru ca poporul nostru să poată ține piept tuturor dușmanilor noștri, care nu se pot împăca cu dreptatea dumnezeiască ce ni s'a făcut. Astăzi avem datoria să trezim întreg poporul la viața publică și națională; lupta contra analfabetismului trebuie dusă cu vigoare, lupta contra nepăsării și descurajării, la fel. Avem nevoie de un popor conștient de dreptate și datoriile lui, de un popor cult și viguros sufletește“.

MORMANTUL LUI SLAVICI

Fotografia mormântului lui Ion Slavici de la Brazi, ne-a fost procurată de d-l Virgil Huzun din Focșani.

BULETINUL NOUĂTILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Sub acest titlu „Centrala Cărții“, Societate generală de librărie, București, str. Paris 1, publică în fiecare nr. al „Universului Literar“, lista celor mai recomandabile cărți franceze apărute în ultima săptămână și pe care le are în depozit. Cititorii „Universului Literar“ vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții“.

LITERATURA, ROMANE, NUVELE, CRITICA

BOYLESVE R. — *Les nouvelles leçons d'Amour dans un parc (Le Livre Moderne illustré)* 3 fr.

DULAI E. — *Mon curé dans les vignes* 9 fr.

ELDER M. — *Le Peuple de la mer (Le livre de Demain)*, 3 fr.

GAUMENT et Ce. — *Le fils Maublanc* 9 fr.

GIDE A. — *Les faux monnayeurs* 13 fr.

LARROUY M. — *La Caravane sur l'Atlantique* 9 fr.

RIDDER HAGARD. — *La fille de la sagesse* 9 fr. 50.

SHERIDAN. — *Le Sem* fr.

SINDRAL J. — *Mars* 9 fr.

POURTALES GUY DE. — *La Vie de Franz-Liszt*, 9 fr.

TEATRU
BERNSTEIN H. — *La Galerie des glaces* 9 fr.

ISTORIE
INGERAND F. — *Laurezac* 4 fr. 50.

REZANOV A. — *Le Travail secret des Agents bolchevistes* 9 fr.

VERNEAU R. — *Les Origines de l'humanité (Bibl. générale illustrée) Broché* 15 fr. cart : 18 fr. 50.

FILOSOFIE
SARTIAUX F. — *Foi et e Science au Moyen-Age* 9 fr.

MATEMATICA
PAPELIER G. — *Exercices de Geometrie moderne en 4 vols.*

Tome I Géometrie dirigée 10 fr.

Tome II Transversales 7 fr.

Tome III Division et faisceau harmoniques 7 fr. 50.

Tome IV Pôles et Polaires dans le cercle 10 fr.

SPORT
FACS H. — *Le manuel du skieur* 10 fr.

Redactor: FERPESSICIUS